

PSYCHOLOGIE

FACULTEIT MAATSCHAPPIJ- EN
GEDRAGSWETENSCHAPPEN

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

QANU
Catharijnesingel 56
PO Box 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0636

© 2018 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT OVER DE BACHEROPLEIDING PSYCHOLOGIE EN DE MASTEROPLEIDINGEN PSYCHOLOGIE EN GEZONDHEIDSZORGPSYCHOLOGIE VAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN.....	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING	6
SAMENSTELLING VAN HET PANEL.....	6
WERKWIJZE VAN HET PANEL	6
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL	11
BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING	15
BIJLAGEN	39
BIJLAGE 1: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER.....	41
BIJLAGE 2: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES.....	44
BIJLAGE 3: OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S	48
BIJLAGE 4: BEZOEKPROGRAMMA	55
BIJLAGE 5: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN	56

Dit rapport is vastgesteld op [datum invoegen]

RAPPORT OVER DE BACHEROPLEIDING PSYCHOLOGIE EN DE MASTEROPLEIDINGEN PSYCHOLOGIE EN GEZONDHEIDSZORGPSYCHOLOGIE VAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. september 2016).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN

Bacheloropleiding Psychologie

Naam van de opleiding:	Psychologie
CROHO-nummer:	56604
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	Arbeids- & Organisationspsychologie Brein & Cognitie Klinische Psychologie Klinische Neuropsychologie Klinische Ontwikkelingspsychologie Psychologische Methodenleer Sociale Psychologie
Locatie(s):	Amsterdam
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands, Engels
Vervaldatum accreditatie:	31/12/2019

Masteropleiding Psychologie

Naam van de opleiding:	Psychologie
CROHO-nummer:	66604
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Brain & Cognition in Society (Engelstalig) Behavioural Data Science (Engelstalig) Cultural Psychology (Engelstalig) Development & Health Psychology (Engelstalig) Sociale Beïnvloeding* Coaching & Vitaliteit in Organisaties* Consultancy & Organisatie-ontwikkeling* Human Resource & Career Management* Sport- & Prestatiepsychologie Training & Development
Locatie(s):	Amsterdam
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands, Engels
Vervaldatum accreditatie:	31/12/2019

* Engelstalig per studiejaar 2018-2019

Masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie

Naam van de opleiding:	Gezondheidszorgpsychologie
CROHO-nummer:	60216
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Klinische Psychologie Klinische Neuropsychologie Klinische Ontwikkelingspsychologie Klinisch Forensische Psychologie Klinisch Scientist Practitioner in de Ouderenpsychologie (per 2018-19)
Locatie(s):	Amsterdam
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Vervaldatum accreditatie:	31/12/2019

Het bezoek van het visitatiepanel Psychologie aan de Faculteit Maatschappij- en Gedragswetenschappen van de Universiteit Amsterdam vond plaats op 19 en 20 maart 2018.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Universiteit van Amsterdam
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 26 oktober 2017 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de bacheloropleiding Psychologie en de masteropleidingen Psychologie en Gezondheidszorgpsychologie beoordeelde bestond uit:

- Em. prof. dr. R.W.J.V. (René) van Hezewijk, emeritus hoogleraar Algemene Psychologie, in het bijzonder de psychologie in het afstandsonderwijs, aan de Open Universiteit van Nederland [voorzitter];
- Prof. dr. P.E.H.M. (Peter) Muris, hoogleraar Klinische psychologie en ontwikkelingspsychopathologie, Faculteit der Psychologie en Neurocognitie (FPN) aan de Universiteit Maastricht;
- Em. prof. dr. J.M.A. (Marianne) Riksen-Walraven, emeritus hoogleraar Ontwikkelingspsychologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen;
- Prof. dr. H. (Hans) Supèr, research professor in Neurobiologie aan de University of Barcelona (Spanje);
- S. (Sarah) Stolwijk, masterstudent Ethics of Education en masterstudent Arbeids-, Organisatie- en Personeelspsychologie, Rijksuniversiteit Groningen [studentlid].

Het panel werd ondersteund door drs. M. (Mariette) Huisjes, die optrad als secretaris.

WERKWIJZE VAN HET PANEL

Vorbereidingen op clusterniveau

In de periode van december 2017 tot en met juli 2018 is het visitatiecluster Psychologie volgens het NVAO-kader (2016) beoordeeld. Het cluster bestaat uit 26 te beoordelen opleidingen aan 11

universiteiten. Op basis van voordrachten van de betrokken opleidingen zijn panelleden geselecteerd en uitgenodigd. Vanwege de beperkingen in beschikbaarheid, conflicten met onafhankelijkheid en de hoeveelheid opleidingen die beoordeeld moesten worden, verschilden de panels en voorzitters van elkaar. De panels voor de verschillende opleidingen zijn voorgelegd aan de NVAO, die met de voorgestelde panels heeft ingestemd.

Het voltallige panel bestond uit de hieronder genoemde deskundigen:

- Em. Prof. dr. J.M.A. (Marianne) Rixsen-Walraven, emeritus hoogleraar Ontwikkelingspsychologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen [voorzitter];
- Prof. dr. W.J. (Willem) Heiser, hoogleraar Datatheorie en hoogleraar Statistische Consultatie aan de Universiteit Leiden [voorzitter];
- Em. prof. dr. R.W.J.V. (René) van Hezewijk, emeritus hoogleraar Algemene Psychologie, in het bijzonder de psychologie in het afstandsonderwijs, aan de Open Universiteit van Nederland [voorzitter];
- Prof. dr. M. H. (Marius) van Dijke, hoogleraar Behavioural Ethics bij de Rotterdam School of Management van de Erasmus Universiteit Rotterdam;
- Em. Prof. Dr. P.M.G. (Paul) Emmelkamp, hoogleraar Klinische Psychologie aan de Universiteit van Amsterdam, HSK en hoofdopleider van de GZ-opleiding Cure & Care Development;
- Dr. W.A. (Winnie) Gebhardt, universitair hoofddocent in Health Psychology aan de Universiteit Leiden;
- Prof. dr. P.E.H.M. (Peter) Muris, hoogleraar Klinische psychologie en ontwikkelingspsychopathologie, Faculteit der Psychologie en Neurocognitie (FPN) aan de Universiteit Maastricht;
- Em. Prof. dr. J.M. (Jules) Pieters, emeritus hoogleraar Toegepaste Psychologie met bijzondere aandacht voor leren en instructie, aan de Universiteit Twente;
- Prof. dr. W.B. (Wilmar) Schaufeli, hoogleraar A&O Psychologie aan de Universiteit Utrecht en onderzoekshoogleraar aan de KU Leuven;
- Prof. dr. K. (Klaas) Sijtsma, hoogleraar Methods and Techniques of Psychological Research aan Tilburg University;
- Prof. dr. H. (Hans) Supèr, research professor in Neurobiologie aan de University of Barcelona (Spanje);
- Prof. dr. C.P.M. (Cees) van der Vleuten, Hoogleraar Onderwijs en wetenschappelijk directeur van de afdeling Educational Development and Research aan de Faculty of Health, Medicine and Life Sciences aan Maastricht University;
- A.M. (Anna) van Oosterzee, research masterstudente in Cognitive and Clinical Neuroscience aan Maastricht University [studentlid];
- R. (Robin) Siemann, bachelorstudent Psychologie aan de Universiteit Utrecht [studentlid];
- S. (Sarah) Stolwijk, masterstudent Ethics of Education en Arbeids-, Organisatie en Personeelspsychologie, Rijksuniversiteit Groningen [studentlid];
- M. (Margit) van der Werff, bachelorstudent Psychologie aan de Rijksuniversiteit Groningen [studentlid].

Secretarissen voor de diverse bezoeken waren dr. J. (Jetje) de Groof, drs. E.G.M. (Mariette) Huisjes, en dr. Erwin van Rijsdoud (tevens projectleider).

Op 2 november 2017 zijn de voorzitters getraind en is met hen de visitatieopdracht, het beoordelingskader en de werkwijze besproken. Op 3 november 2017 is een startvergadering gehouden met de voorzitters, panelleden en secretarissen. Daarin is de opdracht aan het visitatiepanel, de werkwijze voor de hele visitatie en de werkwijze per bezoek besproken; tevens is het beoordelingskader doorgenomen en is afgesproken om na de eerste zes en laatste vijf visitatiebezoeken met de voorzitters, vicevoorzitters en de secretarissen een ijkingsoverleg te houden. Met een panellid dat niet aanwezig kon zijn bij de startvergadering is dit op een later moment herhaald.

Visitaties en rapporten

Ter voorbereiding op de visitatie heeft iedere opleiding een zelfevaluatie-rapport geschreven. Daarnaast is door de opleiding een passend aantal eindwerken (afhankelijk van het aantal te beoordelen opleidingen) ter beschikking gesteld en de daarbij behorende beoordelingsformulieren, alsook de cursusedossiers van geselecteerde vakken. In overleg met de voorzitter heeft de projectleider een afgewogen selectie van de eindwerken gemaakt uit het overzicht van afstudeerders van de laatste twee volledige academische jaren. Voorafgaand aan het bezoek hebben de panelleden hun vragen en kritische lezingen van dit materiaal met elkaar gedeeld en de gesprekken voorbereid.

Bezoek

De projectleider heeft in vooroverleg met de opleiding een bezoekprogramma opgesteld, waarbij de opleiding zelf verantwoordelijk was voor de selectie van de gesprekspartners. Tijdens het tweedaagse visitatiebezoek is gesproken met de inhoudelijk en formeel verantwoordelijken voor de opleiding(en), studenten, alumni, docenten, de Opleidingscommissie en de Examencommissie. In de meeste gevallen is ook een open spreekuur gehouden, waar in enkele gevallen gebruik van is gemaakt. Met alle opleidingen is ook een ontwikkelgesprek gehouden, waarbij de opleiding de regie had over de gespreksonderwerpen, en zelf verantwoordelijk was voor de gespreksleiding en verslaglegging. Sommige opleidingen opteerden ervoor om het ontwikkelgesprek als laatste formeel onderdeel van het visitatiebezoek te houden (voor de mondelinge terugkoppeling). Andere wilden het ontwikkelgesprek graag loskoppelen van de visitatiegesprekken, en hebben het op een later moment (de volgende dag of enkele weken later) gehouden. Iedere opleiding kon het ontwikkelgesprek derhalve naar eigen voorkeur inrichten.

Ijking en kwaliteitsborging

Vanwege de hoeveelheid te beoordelen opleidingen, de verschillen in panelsamenstelling en de verschillende voorzitters, is expliciet aandacht besteed aan het borgen van de kwaliteit en consistentie van de oordelen. Zo zijn de drie voorzitters gelijktijdig getraind door twee projectleiders van QANU, en hebben de drie secretarissen (waarvan één tevens verantwoordelijk projectleider was) nauw contact onderhouden over de visitaties. Verder sloot de projectleider bij iedere visitatie aan op het moment dat het panel de voorlopige bevindingen ging opstellen. Zo konden de oordelen tussen de visitaties en de verschillende panels steeds worden vergeleken en geijkt.

Bij de visitaties waarbij een voorzitter voor het eerst deze rol op zich nam, was de voorzitter van de voorgaande visitatie de vicevoorzitter. Zodoende konden de werkwijze en beoordelingswijze van de verschillende panels en voorzitters goed op elkaar worden afgestemd. Daarnaast is er geijkt. Het eerste ijkingsoverleg betrof de visitaties aan de RU, UU, MU, OU, UvA en VU; het tweede ijkingsoverleg de RUG, EUR, LEI, TIU en de UT. Doel van het ijken was het gezamenlijk vaststellen dat de basiskwaliteit van het Nederlandse psychologieonderwijs vanuit een internationaal perspectief wordt beoordeeld. Bij het ijken zijn de voorlopige oordelen van de betrokken opleidingen per standaard besproken en vastgesteld.

Vorbereiding van de visitatie aan de UvA

Op 12 december 2017 hebben de projectleider en de secretaris een voorbezoek afgelegd, waarbij met de verantwoordelijken voor de opleiding praktische zaken en het door de projectleider opgestelde conceptprogramma voor het visitatiebezoek zijn besproken. Het definitieve bezoekprogramma is opgenomen als bijlage 5.

Voorafgaand aan het bezoek bestudeerde het panel de zelfevaluatie van de opleiding. Ook is het door QANU opgestelde visitatierapport van de opleiding over 2012 aan het panel ter beschikking gesteld. De opmerkingen die elk van de panelleden bij de zelfevaluatie had zijn onderling gedeeld en besproken. Zij vormden een leidraad voor de gesprekken tijdens de visitatie.

Uit de lijst met eindwerken over de studiejaren 2015-2016 en 2016-2017 heeft het panel een selectie gemaakt van 10 eindwerken voor de bacheloropleiding en 10 eindwerken voor elk van beide masteropleidingen. De selectie was evenwichtig verspreid over de afstudeerrichtingen en had een zo breed mogelijke spreiding in cijfers. De eindwerken gecombineerd met de beoordelingsformulieren zijn voor de visitatie elk door een van de panelleden bestudeerd. Dit gaf geen aanleiding om

aanvullende gesprekken in te plannen. Van enkele geselecteerde vakken was het volledige dossier opgevraagd. Dit lag tijdens het bezoek ter inzage.

Bezoek

Tijdens het bezoek aan de UvA op 19 en 20 maart 2018 sprak het panel met studenten, docenten, programmaleiders, inhoudelijk en formeel verantwoordelijken, alumni en leden van de Opleidings- en Examencommissie. Aan de opleiding was verzocht representatieve gesprekspartners te selecteren. Een overzicht van alle delegaties werd vooraf ter instemming voorgelegd aan het visitatiepanel.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel. Na collegiale toetsing stuurde zij het rapport naar de panelleden. Hun commentaar is door de secretaris verwerkt en na akkoord van het panel stuurde de projectleider het rapport naar het bestuur van de Faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit van Amsterdam, met het verzoek om eventuele feitelijke onjuistheden te melden. De reactie van het bestuur op het conceptrapport is voorgelegd aan de panelleden en waar nodig heeft de secretaris in overleg met de voorzitter het rapport aangepast. Vervolgens is het rapport vastgesteld en toegestuurd aan het college van bestuur van de Universiteit van Amsterdam.

Definitie oordelen

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een Associate Degree-programma, bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de basiskwaliteit en vertoont tekortkomingen op meer aspecten.

Voldoende

De opleiding voldoet over de volle breedte van de standaard aan de basiskwaliteit.

Goed

De opleiding steekt systematisch uit boven de basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch ver uit boven de basiskwaliteit en geldt als een internationaal voorbeeld.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

Standaard 1

Bacheloropleiding

De afdeling Psychologie van de UvA wil 'scientist- practitioners' opleiden die in een multidisciplinaire, internationale context een bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van maatschappelijke problemen. Bachelorstudenten specialiseren zich al in het derde jaar. Ze kiezen voor één van zeven bachelorspecialisaties en sorteren daarmee voor op een van de mastertracks die de Graduate School aanbiedt. Door deze vroege specialisatie wil het College Psychologie het bezwaar van de relatief korte eenjarige masteropleiding Psychologie in Nederland ondervangen. Om toch masters af te leveren met een hoog eindniveau kiest de UvA ervoor om het kennisdeel van de mastertrack al grotendeels in het derde bachelorjaar te behandelen. De eindtermen voor de bacheloropleiding passen in deze opzet. Er zijn zowel kennis-eindtermen geformuleerd voor elk van de specialisaties als eindtermen op het gebied van academische vaardigheden.

Door de duidelijke keuze die gemaakt is voor het opleiden van zo goed mogelijk toegeruste scientist-practitioners en de hiermee strikt consistente eindtermen meent het panel dat de bacheloropleiding Psychologie aan de UvA op standaard 1 systematisch uitsteekt boven de basiskwaliteit die van een universitaire bacheloropleiding Psychologie verwacht mag worden. Het panel juicht toe dat de opleiding zich inzet om de vaardighedeneindtermen zo te concretiseren dat ze voor docenten goed hanteerbaar zijn.

Masteropleiding Psychologie

De Amsterdamse psychologiestudenten hebben de keuze uit in totaal tien mastertracks. Deze zijn gebaseerd op grondig onderzoek naar de vraag wat voor soort psychologen de samenleving nu nodig heeft en vullen soms niches in het Nederlandse onderwijsaanbod. Vanwege de zeer uitgebreide keuzemogelijkheden waar studenten enthousiast op reageren en de goedgekozen tracks meent het panel dat de masteropleiding Psychologie aan de UvA op standaard 1 systematisch uitstijgt boven het basisniveau dat van een universitaire masteropleiding Psychologie verwacht mag worden.

Masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie

In de masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie kunnen studenten kiezen uit vier gespecialiseerde tracks die goed aansluiten bij de actuele behoeften op de arbeidsmarkt. Een nieuwe track Klinische Scientist-Practitioner in de Ouderenpsychologie zal bij voldoende belangstelling in september 2018 van start gaan. Deze track is dan uniek in Nederland. Vanwege het brede palet aan keuzemogelijkheden in klinische mastertracks, dat bijzonder is in de Nederlandse context en dat goed aansluit op de belangstelling van studenten én de behoeften van de arbeidsmarkt, meent het panel dat de masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie aan de UvA op standaard 1 systematisch uitstijgt boven het basisniveau dat van een universitaire masteropleiding verwacht mag worden.

Standaard 2

Bacheloropleiding

Het College Psychologie legt in zijn bacheloronderwijs de basis voor de leerlijn kennis voor elk van de specialisaties en voor vijf leerlijnen op het gebied van vaardigheden. Het panel stelt vast dat inrichting van het curriculum van bacheloropleiding Psychologie aan de UvA goed past bij het beoogde einddoel: het afleveren van bachelors die de basis van hun masterspecialisatie al hebben gelegd. Om het *science*-deel van de opleiding tot scientist-practitioner veilig te stellen is de bacheloropleiding vooral wetenschappelijk georiënteerd, zodat de masteropleiding zich meer op de praktijk kan richten. De leerlijnen zijn duidelijk aanwezig en studenten worden intensief en goed begeleid. Het panel waardeert vooral de uitgebreide formatieve toetsing in de vorm van frequente feedback op opdrachten en tijdens de werkgroepen. De effectieve inzet van ICT hierbij valt te prijzen. Het panel waardeert ook dat studenten worden aangemoedigd om continu te studeren en niet alleen vlak voor de tentamens. De docenten zijn kundig, gedreven en betrokken en staan open voor contact

met hun studenten. Studenten die al vroeg weten in welk deel van de psychologie zij zich verder willen bekwamen, passen goed in het model van vroege specialisatie waar de UvA voor gekozen heeft. De diepte gaat wel ten koste van de breedte. Het curriculum laat weinig ruimte voor uitstapjes naar aanpalende vakgebieden, of voor een tijdelijk studieverblijf in het buitenland.

Het panel meent dat de bacheloropleiding Psychologie aan de UvA door het studentgerichte curriculum, de mogelijkheid die het biedt tot vroege specialisatie, de goede begeleiding en niet in de laatste plaats het uitstekende systeem voor kwaliteitszorg en de grote betrokkenheid van studenten systematisch uitstijgt boven het basisoniveau dat van een bacheloropleiding Psychologie verwacht mag worden. De informatievoorziening aan studenten moet beter op orde worden gebracht, opdat studenten niet verdwalen in een wirwar van webportals.

Masteropleiding Psychologie

De masteropleiding Psychologie aan UvA kent tien tracks. Ze zijn allemaal selectief; toelating geschiedt op basis van toegespitste kwaliteitscriteria. Het panel heeft deze bestudeerd en vindt ze helder, degelijk onderbouwd en goed differentiërend. Het masterjaar bestaat uit cursorisch onderwijs, een stage en het schrijven van een masterthesis. De masterstudenten en alumni geven aan dat ze het masterjaar als intensief (hebben) ervaren, zelfs al is een deel van de specialisatie naar de bacheloropleiding verplaatst. Het overgrote deel van de psychologiestudenten aan de UvA doet langer over de masteropleiding dan het ene jaar dat ervoor staat. Deels is dit een keuze van de student, maar deels ook wordt de vertraging veroorzaakt door problemen bij het zoeken van een stage, of een stage die langer duurt dan begroot. De Graduate School heeft al veel gedaan om de duur van de stage terug te dringen. Het zou in aanvulling de volgende maatregelen kunnen overwegen: studenten nog meer ondersteunen bij het tijdig zoeken van een stage, duidelijke voorlichting geven over de feitelijke duur van de masteropleiding en een alternatief voor de praktijkstage aanreiken dat wél eenvoudig studeerbaar is in de tijd die ervoor staat (bijvoorbeeld een interne onderzoeksstage).

Het panel onderkent dat de studeerbaarheid van de masteropleiding onder druk staat, maar heeft respect voor de inzet waarmee zowel College als Graduate School voortdurend trachten het complexe bouwwerk dat hun opleiding is te onderhouden en te verbeteren. Het constateert dat de masteropleiding Psychologie op standaard 2 zonder meer voldoet aan de eisen voor basiskwaliteit die van deze opleidingen verwacht mag worden.

Masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie

De vier tracks in de masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie zijn uitgesproken beroepsgericht. In dit curriculum is het cursorisch deel licht, om ruimte te maken voor een langere stage. Deze theoretische lichtheid wordt in de ogen van het panel voldoende gecompenseerd doordat een deel van de specialisatie al in de bacheloropleiding heeft plaatsgevonden. Wel is de bij de klinische tracks de studieduur nog langer dan bij de opleiding Psychologie. Debet hieraan is vooral de stage die langer duurt dan officieel de bedoeling is. Het panel geeft de Graduate School in overweging een eigen ambulatorium in te richten, waar stages kunnen worden geboden. Het stelt vast dat ook de masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie op standaard 2 zonder meer voldoet aan de eisen voor de basiskwaliteit die van deze opleiding verwacht mag worden.

Standaard 3

Bacheloropleiding

Sinds de vorige visitatie heeft de opleiding veel energie gestoken in de kwaliteit van toetsing. Zo is een toetsbeleid opgezet en een toetsdeskundige aangesteld. Een toetscoördinator (per studiejaar) ziet erop toe dat docenten valide toetsen maken en controleert de antwoordmodellen. Voor alle toetsten geldt een maximale nakijktermijn van tien werkdagen. Tweemaal jaarlijks wordt gerapporteerd over de uitkomsten van alle toetsen. Zodra er ongebruikelijk veel of juist ongebruikelijk weinig kandidaten zijn geslaagd voor de toets, zijn de docenten, de kwaliteitszorgmedewerker en de Examencommissie alert. Alle tentamens in de eerste twee jaar van

de bacheloropleiding worden digitaal afgenomen. Met dit alles is de toetsing van het cursorisch onderwijs zonder meer vernieuwend. In dit opzicht kan de UvA een inspiratiebron zijn voor andere psychologie-opleidingen. Wel hapert soms de uitvoering van het toetsbeleid in de beoordeling van de bachelortheses. In enkele gevallen worden de beoordelingsformulieren slordig gebruikt. Maar deze oneffenheden worden volgens het panel ruimschoots gecompenseerd door het innovatieve gebruik van ICT, de uitstekende kwaliteitszorg en de grote waakzaamheid van de Examencommissie. Daarom meent het panel dat de bacheloropleiding Psychologie aan de UvA op standaard 3 toch systematisch uitstijgt boven de basiskwaliteit die van een opleiding verwacht mag worden.

Masteropleidingen Psychologie en Gezondheidszorgpsychologie

Het systeem van beoordeling voor de masteropleidingen Psychologie en Gezondheidszorgpsychologie is grotendeels hetzelfde. Elke programmagroep heeft eigen cursussen en toetst die in een vorm die daarbij past: tentamens maar ook essays, groepswerkstukken, programmeeropdrachten, presentaties, practicumopdrachten, testafnames en gesprekspractica. Positief vindt het panel de zorgvuldige beoordeling van de stages. Deze aanpak garandeert een optimale leerervaring voor de student-stagiair. Bij de beoordeling van masterthesen mist het panel gemeenschappelijke ijkpunten of ijkmomenten. Er zijn tussen de docenten en de programmagroepen nog grote verschillen in stijl van beoordelen. In enkele gevallen vond het panel dat theses van beide masteropleidingen te hoog waren becijferd. Er is behoefte aan goede *rubrics*. De Examencommissie heeft dit probleem eerder gesignaleerd en werkt hieraan. Het panel meent dat zowel de masteropleiding Psychologie als de masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie zonder meer beschikken over een adequaat systeem van toetsing.

Standaard 4

Bacheloropleiding

Het panel stelt op basis van de bekeken steekproef van de bachelortheses vast dat de specialisaties in de bacheloropleiding over het algemeen een goede basis vormen voor de masteropleiding waar zij toegang toe bieden. Het panel is wel enigszins bezorgd over incorrect taalgebruik en de dunne redeneerlijnen in sommige bachelortheses. Het beveelt het College dan ook aan om óók voor profane zaken als correcte zinsbouw en spelling de verantwoordelijkheid op zich te nemen, en studenten hier vanaf het begin strenger op te begeleiden en beoordelen. Het beveelt het College tevens aan om de leerlijn wetenschappelijk schrijven zo op te vatten dat hieronder ook valt: het opbouwen van een samenhangend en overtuigend betoog. Ondanks de zorgen over taalgebruik in sommige bachelortheses meent het panel dat de bacheloropleiding Psychologie over het algemeen zeker haar beoogde leerresultaten weet te realiseren.

Masteropleiding Psychologie

Het panel heeft een steekproef van de masterthesen bestudeerd. Het vindt het niveau van de theses passen bij het beoogde niveau van de masteropleiding. Enkele theses zijn zelfs van publiceerbare kwaliteit. Het panel waardeert dat de Graduate School eigen onderzoek doet naar de arbeidsmarktervaringen en de tevredenheid van alumni. Dit onderzoek wijst uit dat de alumni gemiddeld redelijk snel aan een baan op niveau komen, en dat hierin een stijgende lijn zit. Deze stijgende lijn zal zich naar verwachting voortzetten omdat de masteropleiding inmiddels beter op de arbeidsmarkt is afgestemd dan ten tijde van het afstuderen van de onderzochte cohorten. Het panel stelt vast dat masteropleiding Psychologie de beoogde eindtermen weet te realiseren.

Masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie

Evenals voor de masteropleiding Psychologie heeft het panel een steekproef van de masterthesen bestudeerd, waarmee de studenten aantonen dat ze voldoen aan de eindkwalificaties. Het vindt het niveau van de theses passend voor het beoogde niveau van de masteropleiding. Ook voor de masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie wil het panel de Graduate School aanmoedigen om de arbeidsmarktprestaties en tevredenheid van alumni te blijven monitoren en hier responsief op te reageren. Het panel stelt vast dat masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie de beoogde eindtermen weet te realiseren.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Psychologie

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	goed
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	goed
Standaard 3: Toetsing	goed
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Psychologie

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	goed
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing	voldoende
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	goed
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing	voldoende
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 24 juli 2018

Prof. dr. René van Hezewijk

Drs. Mariette Huisjes

BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING

Context

De opleidingen Psychologie aan de Universiteit van Amsterdam worden verzorgd door de afdeling Psychologie van de Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen. Aan het hoofd van deze afdeling staan vier bestuurders: de afdelingsvoorzitter (met als voornaamste portefeuille personeelsbeleid), de directeur onderzoek, de directeur College en de directeur Graduate School. De inhoudelijke aansturing van het onderwijs berust bij de directeur College en de directeur Graduate School. De directeur College is eindverantwoordelijk voor het curriculum en de uitvoering daarvan in de bacheloropleiding Psychologie, de directeur Graduate School voor het curriculum en de uitvoering daarvan in de masteropleidingen Psychologie, Gezondheidszorgpsychologie en de Researchmasteropleiding Psychologie. Onder deze bestuurlijke top bevindt zich een gedecentraliseerde organisatie met zes programmagroepen rond zes subdisciplines van de psychologie: Brain & Cognition, Clinical Psychology, Developmental Psychology, Psychological Methods, Social Psychology en Work & Organizational Psychology. Elk van de programmagroepen wordt geleid door een programmaleider. Deze is verantwoordelijk voor het onderwijs dat de programmagroep verzorgt, de verbinding met het onderzoek en de aansturing van het personeel.

Sinds de vorige visitatie in 2012 zijn enkele wijzigingen doorgevoerd. Zo zijn in het bachelorcurriculum werkgroepen toegevoegd en is de kennismaking met onderzoeksvaardigheden verplaatst van het tweede naar het derde bachelorjaar. In de masteropleiding zijn de veranderingen nog ingrijpender. Hier zijn de in totaal elf algemene specialisatieprogramma's (afstudeerrichtingen) vervangen door in totaal veertien mastertracks met een duidelijk beroepsperspectief. Voor zowel de bachelor- als de masteropleidingen is conform de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie het toetsbeleid explicieter gemaakt en wordt stringenter toegezien op handhaving ervan.

De afgelopen jaren is de instroom in de bacheloropleiding Psychologie aan de UvA geslonken: van 536 studenten in 2010 tot 391 studenten in 2017. Sinds de nieuwe tweetalige bacheloropleiding Engels/Nederlands is opengesteld voor het studiejaar 2018-2019, stijgt het aantal aanmeldingen weer sterk. Vanaf september 2018 zullen de hoorcolleges in het Engels zijn, de Nederlandse studenten kunnen werkcolleges en schrijfonderwijs in het Nederlands volgen. De directie van de afdeling Psychologie acht internationalisering van het curriculum, de studentenpopulatie en het docentencorps in het belang van Nederlandse studenten. Zij kunnen zich in een meer internationale omgeving voorbereiden op Engelstalige masters en op de internationale arbeidsmarkt. In de masteropleiding Psychologie zijn nu vier van de tien tracks Engelstalig, met ingang van het studiejaar 2018-2019 zullen dit er acht zijn. Alleen de tracks Sport- & Prestatiepsychologie en Training & Development zijn dan nog Nederlandstalig. De masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie blijft Nederlandstalig, omdat deze voorbereid is op het werken in de Nederlandstalige beroepspraktijk.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen*Bacheloropleiding*

Uitgangspunt van de afdeling Psychologie aan de UvA is dat de vraagstukken van deze tijd een multidisciplinaire en internationale aanpak vereisen. Als biopsychosociale wetenschap kan de psychologie een belangrijke schakel zijn tussen de bèta- en de gammawetenschappen bij het oplossen van maatschappelijke en wetenschappelijke vraagstukken. De afdeling wil de 'scientist-practitioners' opleiden die hieraan een bijdrage zullen leveren. De afdeling zet daarom voor de toekomst in op een internationaal georiënteerde bacheloropleiding die in de basis breed is, maar waarin de studenten zich al in het derde jaar specialiseren. Daarmee sorteren ze voor op een van de vijftien mastertracks die de Graduate School aanbiedt (zestien inclusief de researchmasteropleiding die buiten het rapport valt). Zo wil de afdeling het bezwaar van de relatief korte eenjarige masteropleiding Psychologie in Nederland ondervangen. Om toch masters af te leveren met een hoog eindniveau zowel wetenschappelijk als professioneel kiest de UvA ervoor om het kennisdeel van de mastertrack al grotendeels in het derde bachelorjaar te behandelen, zodat in de masteropleiding meer ruimte ontstaat voor vaardighedenonderwijs en stage. Dit betekent dat de bacheloropleiding aan diepte wint, maar aan breedte inboet. Er is weinig ruimte om kennis op te doen buiten de eigen specialisatie en studenten moeten al vroeg weten wat ze willen.

Bachelorstudenten kiezen in hun derde jaar een van zeven aangeboden bachelorspecialisaties, te weten:

- Arbeids- en Organisationspsychologie
- Brein en Cognitie
- Klinische Psychologie
- Psychologische Methodenleer
- Klinische Ontwikkelingspsychologie
- Sociale Psychologie
- Klinische Neuropsychologie

Per bachelorspecialisatie heeft het College bepaald wat de studenten moeten weten en kunnen om hun diploma te behalen. Deze kenniseindtermen zijn opgesteld door de docententeams van de zes programmagroepen. Ze zijn geïnspireerd door actuele ontwikkelingen per vakgebied en in lijn met de Nederlandse en internationale referentiekaders, zoals het Nederlandse Domeinspecifieke Referentiekader en dat van de European Federation of Psychologists Associations.

Het panel stelt vast dat de kenniseindtermen compact, helder en specifiek zijn verwoord. Voor de bachelorspecialisatie Arbeids- en Organisationspsychologie bijvoorbeeld luidt de beoogde eindkwalificatie: 'Kennis van organisatiestructuur, organisatiecultuur, organisatieverandering, groepsprocessen op het werk, leiderschap in organisaties, motivatie en arbeidsgedrag op het werk, personeelswerving, personeelsselectie, werkprestatie, werkmotivatie, stress en gezondheid in arbeidssituaties, leiderschap, onderzoeksmethoden in de A&O-psychologie.' En voor de bachelorspecialisatie Klinische Psychologie: 'Kennis van individuele verschillen, abnormale psychologie [in het bijzonder: angst- en stemmingsstoornissen, persoonlijkheidsstoornissen,

cognitieve functiestoornissen en psychosen, dwang en verslaving], theorieën van psychopathologie [vanuit een biologisch, cognitief, gedragsmatig, en interpersoonlijk perspectief], psychodiagnostiek, psychologische interventies, kennis op het gebied van klinische gespreksvaardigheden, onderzoeksmethoden binnen de klinische psychologie.'

De afstuderende bachelors moeten hun kennis ook kunnen toepassen. Naast kenniseindtermen hanteert de afdeling daarom eindtermen op het gebied van academische vaardigheden. Ze zijn ontleend aan het zogeheten Delphi Report van de American Philosophical Association uit 1990 (*Critical thinking: a statement of expert consensus for purposes of educational assessment and instruction*). Deze eindtermen gelden zowel voor bachelors als voor de masters, zij het dat aan masters hogere eisen worden gesteld. De opleiding onderscheidt zes eindtermen voor academische vaardigheden:

- Parafaseren van wetenschappelijke teksten
- Analyseren van wetenschappelijke teksten
- Evalueren, op waarde schatten van conclusies
- Zelfstandig denken, waaronder argumenten structureren en evalueren
- Communiceren, waaronder correcte zinsbouw bij schriftelijke communicatie
- Zelfreflectie

Elk van de genoemde academische vaardigheden is in een tabel nader uitgewerkt voor zowel bachelor- als masterniveau. Voor de bacheloropleiding zijn de eindtermen op het gebied van vaardigheden beperkt tot academische vaardigheden. De onderwijsdirecteuren hebben er bewust voor gekozen het 'scientist'-deel van de opleiding tot scientist practitioner in de bacheloropleiding te concentreren en het 'practitioner'-deel in de masteropleiding. De eindtermen zijn in de ogen van het panel weldoordacht. Ze sluiten goed aan bij de masteropleiding en zijn daarmee bouwstenen in een intern sterk samenhangende opleiding die is gebaseerd op een duidelijke visie. De afdeling Psychologie van de UvA wil scientist-practitioners opleiden met een zo hoog mogelijk eindniveau in de door hen gekozen specialisatie en werkt daar vanaf jaar 1 naartoe. Dat is bewonderenswaardig. Het panel heeft wel moeten vaststellen dat de uitwerking van de eindtermen nog niet voor alle docenten glashelder is. De opleidingsverantwoordelijken zijn zich hier terdege van bewust en zijn begonnen aan het concretiseren van de formuleringen.

Masteropleiding Psychologie

Omdat de researchmasteropleiding Psychologie (die buiten deze visitatie valt, maar wel door de Graduate School Psychology verzorgd wordt) opleidt tot wetenschappelijk onderzoeker, richt de afdeling haar overige veertien mastertracks in als beroepsopleiding voor wetenschappelijk geschoolde beroepspsychologen ofwel scientist-practitioners. Met de masteropleiding wil de Graduate School professionals van een hoog eindniveau afleveren. Ze zijn in hun masterjaar goed voorbereid op de praktijk, maar ze onderscheiden zich van hbo-opgeleide professionals doordat ze gedurende hun hele opleiding zijn getraind in academische vaardigheden zoals analyseren, evalueren, en op wetenschappelijk niveau communiceren.

Sinds de vorige visitatie zijn de masteropleidingen drastisch herzien. In de opleiding Psychologie zijn de algemene specialisatieprogramma's vervangen door tien tracks met een duidelijk beroepsperspectief en een goede aansluiting op de onderzoeksprogramma's Psychologie van de UvA. Ten tijde van de visitatie werden vier van de tien tracks volledig in het Engels gegeven, vanaf het studiejaar 2018-2019 zal dat voor acht van de tien tracks gelden.

Het gaat om:

- Brain & Cognition in Society (Engelstalig)
- Behavioural Data Science (Engelstalig)
- Cultural Psychology (Engelstalig)
- Development & Health Psychology (Engelstalig)
- Sociale Beïnvloeding (Engelstalig)
- Coaching & Vitaliteit in Organisaties (Engelstalig)
- Consultancy & Organisatieontwikkeling (Engelstalig)
- Human Resource & Career Management (Engelstalig)

- Sport & Prestatiepsychologie (blijft ook na 2018 Nederlandstalig)
- Training & Development (blijft ook na 2018 Nederlandstalig)

Waar in de bacheloropleiding de nadruk ligt op wetenschappelijke kennis en wetenschappelijke vaardigheden, bekwamen de masterstudenten zich vooral in professionele vaardigheden en de wetenschappelijke vaardigheden die hen in staat stellen zelf actuele kennis op het door hen gekozen gebied te vergaren en op waarde te schatten.

De vroege specialisatie in het derde bachelorjaar maakt dat de studenten inhoudelijk al goed zijn voorbereid op de mastertracks. De formulering van de kenniseindtermen voor de masteropleiding is dan ook beperkt, omdat de meeste gespecialiseerde kennis al in de bacheloropleiding is gedoceerd. De kenniseindterm voor de mastertrack Cultural Psychology is bijvoorbeeld: 'Kennis van culturele diversiteit in psychologisch functioneren, inclusief de implicaties ervan voor de domeinen gezondheid, werk, onderwijs, samenleving en migratie.' De kenniseindterm voor de mastertrack Training & Development is: 'Kennis van groepsdynamica, sociale angst, leiderschap en weerstand.'

Op het gebied van academische en professionele vaardigheden gelden voor masterstudenten soortgelijke eindtermen als in de bacheloropleiding, maar dan op een hoger niveau. Bijvoorbeeld: het onderkennen van verscheidene gezichtspunten, het op waarde schatten van conclusies, het verantwoorden van een gekozen methodologie, en gesprekstechnieken die passen bij de gekozen mastertrack.

Masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie

De masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie kent vier tracks. Deze worden nu, en worden ook in de toekomst, in het Nederlands gegeven. Dit vanwege het contact met Nederlandstalige cliënten dat in deze discipline centraal staat.

Het gaat om:

- Klinische Psychologie
- Klinische Neuropsychologie
- Klinische Ontwikkelingspsychologie
- Klinische Forensische Psychologie

In september 2018 zal bij voldoende belangstelling een vijfde mastertrack Klinische Scientist-Practitioner in de Ouderenpsychologie van start gaan. Net als in de masteropleiding Psychologie is ook in de masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie een fors deel van de kenniseindtermen al gerealiseerd in het derde jaar van de bacheloropleiding. In de masteropleiding maken studenten zich meer specialistische kennis eigen op gebieden als psychodiagnostiek, revalidatiemogelijkheden, ontwikkelingspathologie en psychische stoornissen. Ook verwerven de masterstudenten academische en professionele vaardigheden op masterniveau.

Het panel stelt vast dat de eindtermen het academische niveau van de opleiding goed beschrijven en dat de nieuwe tracks goed zijn gekozen, omdat ze de actuele behoeften van de arbeidsmarkt weerspiegelen. Het waardeert in het bijzonder de brede keuze die studenten geïnteresseerd in de klinische masterspecialisaties aan de UvA hebben.

Overwegingen

Bacheloropleiding

De onderwijsdirecteuren van de afdeling Psychologie van de UvA hebben een duidelijke visie, heeft het panel ondervonden. Ze willen scientist-practitioners opleiden voor beroepen waar de samenleving behoefte aan heeft, en die zich van hun hbo-collega's onderscheiden doordat ze op wetenschappelijk niveau hebben leren analyseren, denken, kritisch reflecteren en communiceren. Rond dit ideaal heeft de afdeling haar opleidingen opgebouwd. De bacheloropleiding is het grondvest van dit bouwwerk, met twee jaar oriëntatie op het vak psychologie en in het derde jaar kennisverwerving op een specialisatiegebied. Om in de masteropleiding voldoende ruimte te maken voor oriëntatie op de beroepspraktijk, heeft de bacheloropleiding een overwegend wetenschappelijk karakter.

Het panel heeft respect voor de duidelijke keuze voor de vroege specialisatie en de systematische uitwerking daarvan in het programma. Het panel vindt vroege specialisatie niet de enige, maar wel een interessante oplossing voor de problemen die in Nederland veroorzaakt worden door een eenjarige master. Het panel waardeert dat de afdeling kosten noch moeite spaart om uiteindelijk psychologiemasters met een zo hoog mogelijk eindniveau zowel academisch als professioneel af te leveren. De schaduwzijde van deze keuze is dat studenten een minder brede basis in de psychologie meekrijgen en dat zij eerder een knoop moeten doorhakken over hun professionele toekomst. Daar staat tegenover dat studenten al in hun bacheloropleiding in aanraking komen met de dieper gaande kennis en vaardigheden van masterkeuze. De studenten die voor een psychologieopleiding bij de UvA kiezen, weten hoe het curriculum in elkaar zit en hebben hier bewust voor gekozen.

De kenniseindtermen voor de bacheloropleiding vindt het panel compact en helder verwoord. Ze sluiten, ook internationaal bezien, aan bij laatste ontwikkelingen in het desbetreffende deelgebied van de psychologie, bij de expertise van de staf en bij de wensen van de arbeidsmarkt.

De eindtermen op het gebied van academische vaardigheden belichamen eveneens de consistente keuze voor het scientist-practitioner-model, en dan met name het 'scientist'-deel. Dat is op zich uitstekend, maar het werkt nog niet voor ieder staflid zoals de bedoeling is, stelt de opleiding zelf al vast. De vaardigheidseindtermen (Delphi-taxonomie) zijn nog niet zo geformuleerd dat alle stafleden in de organisatie ermee kunnen werken en dat hun verwevenheid met de eindtermen op het gebied van kennis voldoende helder is. Het panel beveelt de opleiding aan de vaardighedeneindtermen te operationaliseren in goed werkbare *rubrics*.

De eindtermen van de bacheloropleiding sluiten opmerkelijk goed aan bij de drie masteropleidingen die de afdeling Psychologie van de UvA aanbiedt, en op alle specialisaties daarin. Ze voldoen aan de Dublin-descriptoren op het gebied van kennis en inzicht, het toepassen van kennis en inzicht, oordeelsvorming, communicatie en leervaardigheden. Ook passen de eindtermen binnen het Domeinspecifieke Referentiekader.

Door de duidelijke keuze die gemaakt is voor het opleiden van zo goed mogelijk toegeruste scientist-practitioners en de hiermee strikt consistente eindtermen, door de trefzekere en helder verwoorde kenniseindtermen en door de academische geest die spreekt uit de vaardighedeneindtermen, meent het panel dat de bacheloropleiding Psychologie aan de UvA op standaard 1 systematisch uitsteekt boven de basiskwaliteit die van een universitaire bacheloropleiding Psychologie verwacht mag worden. Het panel juicht toe dat de opleiding zich inzet om de vaardighedeneindtermen zo te concretiseren dat ze voor docenten goed hanteerbaar zijn.

Masteropleiding Psychologie

De Amsterdamse psychologiestudenten (voor zover ze niet voor de researchmaster gaan) hebben de keuze uit in totaal tien mastertracks, een breed palet aan specialisaties die rechtstreeks opleiden tot eigentijdse beroepen zoals coach, schoolpsycholoog of diversiteitsconsulent. Het is dan ook een palet dat studenten enthousiast maakt, heeft het panel ondervonden, en dat de universiteit goed kan uitvoeren omdat de gekozen specialisaties aansluiten bij de expertise en het onderzoeksveld van de programmagroepen.

Het panel stelt vast dat de Graduate School grondig onderzoek heeft gedaan naar de vraag wat voor soort psychologen de samenleving nu nodig heeft. Ook heeft zij zich georiënteerd op wat andere universiteiten al aanbieden, en waar de niches zitten. Dientengevolge biedt de UvA (met Sport- en Prestatiepsychologie en Cultural Psychology) enkele unieke mastertracks aan, die op geen enkele andere Nederlandse universiteit worden gegeven, en waar de maatschappij wel om vraagt. Voor deze voorlopersrol verdienen de UvA-psychologen lof.

De eindkwalificaties van de tracks weerspiegelen de eisen van het beroepenveld waarvoor ze opleiden en de eisen van vervolgoopleidingen. Voor de eindtermen op het gebied van academische vaardigheden geldt hetzelfde als bij de bacheloropleiding. Dat ze er zijn vindt het panel uitstekend,

omdat ze de wetenschappelijke signatuur van de opleiding verankeren. Maar om ze breed toepasbaar te maken acht het panel het wenselijk dat de afdeling de vaardighedeneindtermen operationaliseert in goed werkbare *rubrics*.

Het panel is van mening dat de eindtermen van de masteropleidingen Psychologie aan de UvA passen bij het niveau en de oriëntatie van een universitaire masteropleiding Psychologie. Het concludeert dat de eindtermen van de masteropleiding op adequate wijze het niveau en de oriëntatie van de opleiding beschrijven en dat ze passen bij de Dublindescriptoren en het Domeinspecifieke Referentiekader.

Vanwege de zeer uitgebreide keuzemogelijkheden waar studenten enthousiast op reageren, en de goedgekozen tracks die de behoeften van het beroepenveld over de volle breedte weerspiegelen en leemtes vullen in het landelijk onderwijsaanbod, meent het panel dat de masteropleiding Psychologie aan de UvA op standaard 1 systematisch uitstijgt boven het basisniveau dat van een universitaire masteropleiding Psychologie verwacht mag worden.

Masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie

In de masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie kunnen studenten kiezen uit vier gespecialiseerde tracks die goed aansluiten bij de actuele behoeften op de arbeidsmarkt. Een nieuwe track Klinische Scientist-Practitioner in de Ouderenpsychologie zal bij voldoende belangstelling in september 2018 van start gaan. Deze track is dan uniek in Nederland en speelt in op een groeiende behoefte aan gespecialiseerde ouderenpsychologen op de arbeidsmarkt. Evenals bij de masteropleiding Psychologie zijn de tracks en de daarbij behorende eindtermen weldoordacht en gebaseerd op grondig onderzoek. De eindkwalificaties van de tracks weerspiegelen de eisen van het beroepenveld waarvoor ze opleiden en de eisen van vervolgoopleidingen. Fraai is bijvoorbeeld dat de eindkwalificaties voor Schoolpsychologie (een subspecialisatie in de mastertrack Klinische Ontwikkelingspsychologie) aansluiten aan bij postmasteropleidingen van de International School Psychology Association.

Het panel is van mening dat de eindtermen van de masteropleidingen Gezondheidszorgpsychologie aan de UvA passen bij het niveau en de oriëntatie van een universitaire masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie. Het concludeert dat de eindtermen van de masteropleiding op adequate wijze het niveau en de oriëntatie van de opleiding beschrijven en dat ze overeen komen met de Dublindescriptoren en het Domeinspecifieke Referentiekader.

Vanwege het brede palet aan keuzemogelijkheden in de klinische mastertracks, dat bijzonder is in de Nederlandse context, dat goed aansluit op de belangstelling van studenten én de behoeften van de arbeidsmarkt, en waarvan de nieuw op te zetten mastertrack Klinische Scientist-Practitioner in de Ouderenpsychologie uniek is in Nederland, meent het panel dat de masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie aan de UvA op standaard 1 systematisch uitstijgt boven het basisniveau dat van een universitaire masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie verwacht mag worden.

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'goed'

Masteropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'goed'.

Masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'goed'

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting:

De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (student-centred).

Bevindingen*Bacheloropleiding*

Het College Psychologie legt in zijn bacheloronderwijs de basis voor de leerlijn kennis voor elk van de specialisaties en voor de vijf leerlijnen op het gebied van vaardigheden. Deze zijn een vertaling van de beoogde leerresultaten, te weten:

- onderzoeksmethoden en statistiek
- wetenschappelijk redeneren
- communicatie
- beroepsvaardigheden
- klinische vaardigheden

De leerlijnen zijn in de eerste twee bachelorjaren gelijk voor alle studenten. Het eerste jaar voorziet in een 'Inleiding in de psychologie' (6 EC, samen met Cognitieve Psychologie), een vak 'Onderzoeksmethoden en statistiek' (12 EC) en oriënterende cursussen over deeldomeinen van de psychologie (elk 6 EC). In het eerste jaar oefenen de studenten in het wetenschappelijk schrijven met een propedeusehese (6 EC). Het tweede jaar bouwt voort op deze basis, met vakken als 'Wetenschappelijk en statistisch redeneren' (15 EC), 'Grondslagen van de psychologie' (6 EC) en een gesprekspracticum (6 EC). Ook is in het tweede studiejaar ruimte voor 12 EC aan keuzevakken, die binnen of buiten de faculteit gevolgd mogen worden. Sommige studenten gebruiken deze 12 EC al voor verdieping: ze kiezen keuzevakken die passen bij hun specialisatie. Andere studenten kiezen voor verbreding, of zetten de keuzevakken in het derde jaar in om een andere bachelorspecialisatie te verkennen, of eventueel zelfs te switchen. Weer andere studenten gebruiken de keuzevakken als basis voor een tweede specialisatie.

In het derde studiejaar hebben de studenten gekozen voor een van de specialisaties en verschilt het curriculum navenant. In dit jaar krijgen de studenten een stevige kennisondergrond voor de specialisatie van hun keuze, alsmede een vak 'Methoden en statistiek' dat op die specialisatie is toegespitst. Dit vak biedt tevens een goede voorbereiding op het bachelorproject (12 EC), waarmee de studenten hun bacheloropleiding afsluiten. Voor dit project doen ze in groepen van vier of vijf een empirisch onderzoek, waarover ze individueel een verslag schrijven en een presentatie houden.

Het College Psychologie van de UvA zet bij de inrichting van het curriculum de student centraal, daarvan is het panel overtuigd geraakt. Alles is erop gericht studenten te activeren, van regelmatige feedback te voorzien en hen te helpen zich te oriënteren op de professionele toekomst. Bij de hoorcolleges wordt bijvoorbeeld gebruikgemaakt van activerende werkvormen zoals digitaal stemmen, waardoor docent en student direct kunnen zien of de gedoeerde stof goed wordt begrepen. De meeste vakken gaan vergezeld van kleinschalige werkcolleges, die gegeven worden aan groepen van ongeveer vijftien studenten. De afdeling doet er alles aan om de studenten continu te laten studeren, en niet pas kort voor een tentamen. Zo zijn hoor- en werkcolleges verplicht, en moeten ter voorbereiding op de werkcolleges wekelijkse verwerkingsopdrachten worden gemaakt in een digitaal werkboek. Deze weekopdrachten hebben soms een interactief karakter en/of zijn verrijkt met een verlevendigende demonstratie of simulatie. Elke vier weken leggen studenten een deeltaets af. Herkansens van tentamens is onaantrekkelijk gemaakt. Bij opeenvolgende studieonderdelen krijgt

een student pas toegang tot een vak op een hoger niveau nadat hetzelfde vak op een meer basaal niveau met succes is afgesloten. Studenten die aan het eind van het eerste jaar maximaal 12 EC tekort komen, kunnen aan het begin van het tweede jaar een *crash course* volgen. Negen op de tien studenten die deelnemen aan de *crash course* behaalt de benodigde punten alsnog en kan zo zonder vertraging het tweede studiejaar vervolgen.

Gedurende de hele bacheloropleiding krijgen studenten op velerlei manieren persoonlijke feedback: bij de wekelijkse opdrachten, bij de deoltoetsen, tentamens en schrijfopdrachten en tijdens de werkgroepen, waar vaardigheden als presenteren, debatteren en interviewen worden getraind. Sinds de vorige visitatie zijn vooral in het derde studiejaar werkgroepen toegevoegd. Zowel docenten als studenten waarderen dat ze elkaar nu dankzij de werkgroepen beter leren kennen, en dat docenten hun studenten dus ook beter kunnen adviseren over vervolg van de studie, stage en dergelijke.

Ook op het gebied van studievaardigheden worden de studenten intensief begeleid. Het eerste semester staat geheel in het teken van 'leren studeren'; de werkgroepen (tweemaal per week) spelen daarbij een belangrijke rol. Studenten die in de eerste maand van de opleiding geen goede resultaten hebben geboekt op de deoltoetsen, kunnen een studievaardigheidstraining krijgen. Intern onderzoek heeft laten zien dat deze trainingen effectief zijn. Op verschillende momenten in de bacheloropleiding hebben studenten een gesprek met hun werkgroepbegeleider/mentor over de voortgang van de studie. Indien nodig volgt een gesprek met de studieadviseur. De studieadviseurs hebben een dagelijks inloopsprekkuur, waardoor de drempel laag is om ook op eigen initiatief de studieadviseurs te consulteren.

Niet tevreden zijn de studenten over de informatievoorziening over de cursussen. Veel staat op Blackboard, maar op verschillende, onvoorspelbare plekken. En naast Blackboard worden ook losse websites van de themagroepen gebruikt, en zelfs websites van individuele docenten. Het is niet duidelijk waar je informatie kunt vinden en waar je je opdrachten moet inleveren, volgens de studenten. 'Soms heb je zes tabbladen openstaan, allemaal met verschillende inlogcodes, om erachter te komen wat je nu eigenlijk moet doen.'

De UvA-studenten vinden het prettig om al in het derde jaar (voor sommigen zelfs al in het tweede jaar) de diepte in te kunnen gaan en zich geheel te kunnen wijden aan de specialisatie van hun keuze, zo heeft het panel vernomen. Studenten vinden het curriculum pittig; het dwingt hen om hun studieboeken van kaft tot kaft te lezen, in plaats van alleen een samenvatting. Ook als er voor bepaalde vakken minder contacturen zijn, dwingt het curriculum toch af dat ze zich voortdurend met de stof bezighouden. Het panel waardeert dat studenten bij de les gehouden worden en worden gestimuleerd om gestaag te studeren.

Ondanks de intensieve begeleiding is het rendement van de bacheloropleiding Psychologie aan de UvA na drie jaar niet hoog. Van het cohort studenten dat in 2014-2015 aan de studie begon, heeft slechts 26 procent na drie jaar het bachelordiploma. Deels is dit te verklaren door het stijgende aantal studenten dat ervoor kiest twee specialisaties te doen, of twee bachelors, of andere aanvullende studieonderdelen zoals het honoursprogramma. Het rendement na vier jaar ligt tussen de 75 en 80 procent, een gemiddeld niveau.

In 2012 constateerde het toenmalige visitatiepanel dat studenten onvoldoende zicht kregen op de beroepspraktijk. De leerlijn beroepsvaardigheden is daar een antwoord op. Al in het eerste jaar doen alle studenten mee aan het project: 'Psychologen in het wild', onderdeel van de practicumgroepen Academische Vaardigheden, waarbij ze een psycholoog over haar of zijn werk interviewen. In het tweede jaar biedt het verplichte vak 'Oriëntatie op het werkveld' (3 EC) de studenten een serie gastsprekers uit de diverse werkvelden. Ook de voorlichtingsbijeenkomsten over specialisatierichtingen staan in het teken van beroepsoriëntatie. In het specialisatiejaar en in de masteropleiding worden regelmatig gastsprekers gevraagd.

De onderwijsdirecteuren vinden zelf dat de opleiding nu nog onvoldoende internationaal is georiënteerd. Zij verwachten dat dit zal veranderen na de invoering van de tweetalige bacheloropleiding in september 2018. Studenten zullen dan meer in aanraking komen met andere culturen en de internationale staf zal beter en dus vaker in de bacheloropleiding kunnen worden ingezet. Wel ontbreekt het in de bacheloropleiding ook in de toekomst aan de mogelijkheid om zonder studieverlenging – een deel van de studie in het buitenland te doen. Het curriculum is zo ingericht dat studenten die een semester op uitwisseling zijn altijd verplichte onderdelen missen die ze later alsnog moeten inhalen.

Het panel constateert dat de bacheloropleiding Psychologie aan de UvA een intensieve opleiding is met duidelijke leerlijnen, waarin de student en diens toekomst centraal staan. Het waardeert met name de consistente en samenhangende wijze waarop het curriculum voor bachelor- en masteropleidingen is opgebouwd rond de keuze voor vroege specialisatie.

Masteropleiding Psychologie

De masteropleiding Psychologie aan UvA leidt op voor de niet-klinische beroepen en kent zoals onder standaard 1 aangegeven tien tracks. De curricula van de mastertracks hebben allemaal een methodologievak van 6 EC, trackspecifiek cursorisch onderwijs van 18 EC, een stage van 18 EC en een masterthesis van 18 EC. De onderwijsdirecteuren hebben de docententeams die bij de tracks betrokken zijn met opzet enige vrijheid gegeven bij het inrichten van de curricula, opdat zij het onderwijs kunnen laten aansluiten bij de stand van het onderzoek in de bewuste tracks. Het aantal contacturen per track verschilt fors.

Het panel vindt bij de masteropleiding Psychologie de verschillen in het aantal contacturen per track te groot. Zeker is het goed om programmagroepen enige vrijheid te geven en het ene vak heeft nu eenmaal ander onderwijs nodig dan het andere. Maar voor het feit dat de ene track (Sociale Beïnvloeding) iets meer dan 6 contacturen per week heeft, en een andere (Sport- en Prestatiepsychologie) bijna drie keer zo veel (17,4), is nauwelijks een bevredigende verklaring denkbaar. Omdat de verschillende tracks samen één opleiding vormen en dus gelijkwaardig behoren te zijn, beveelt het panel aan de aantallen contacturen tussen de tracks meer te harmoniseren.

Voor alle mastertracks geldt dat toelating van studenten selectief is. Het maximum aantal plaatsen per track is afhankelijk van het aantal beschikbare stageplaatsen. Vanaf het studiejaar 2018-2019 worden, indien er meer studenten interesse hebben in de mastertrack dan er plaatsen beschikbaar zijn, studenten toegelaten 'op volgorde van geschiktheid'. Die geschiktheid wordt vastgesteld volgens bepaalde, deels track-specifieke criteria; de Graduate School heeft hiervoor een gedetailleerde tabel ontwikkeld. Bij gelijke geschiktheid werd aanvankelijk geloot, maar nadat in 2017 loting in het hoger onderwijs wettelijk niet meer werd toegestaan is een zo eerlijk mogelijke werkwijze gekozen die toch nog kostenefficiënt is. De opleidingsverantwoordelijken hanteren nu een systeem met een *ex aequo*-regeling, waarbij studenten worden toegelaten in volgorde van hun geschiktheid. Het panel heeft de tabel met kwaliteitscriteria bestudeerd en vindt deze helder en goed differentiërend. De overwegingen die de criteria onderbouwen worden door wetenschappelijke literatuur ondersteund. Mogelijk zouden de selectiecriteria nóg sterker kunnen worden gemaakt door de gegevens van alle afgestudeerden als input te gebruiken voor een voorspellend model. Tot op heden geldt voor ongeveer 30 procent van de mastertracks dat er minder plaatsen beschikbaar zijn dan geschikte kandidaten. Tot de overige mastertracks worden alle studenten toegelaten die aan de ingangseisen voldoen. Studenten van buiten de UvA die in een van de mastertracks willen instromen – en die dus niet aan de vroege specialisatie in het derde bachelorjaar hebben deelgenomen – moeten een schakelprogramma volgen met vakken uit het derde bachelorjaar. Hbo-studenten kunnen gebruikmaken van een speciaal zij-instroomprogramma in de bacheloropleiding.

De meeste masterstudenten kiezen ervoor een praktijkstage te doen. Elke track heeft een eigen stagecoördinator die contacten onderhoudt met het werkveld, stagebezoeken aflegt, nieuwe stageafspraken maakt en studenten helpt bij het vinden van een stageplaats. Ook is er een databank met stage-aanbieders. Uiteindelijk zijn studenten wel zelf verantwoordelijk voor het vinden van een

geschikte stageplek. De Graduate School baseert het aantal beschikbare plaatsen per track op het aantal stageplekken dat zij reëel acht. Desondanks lukt het niet alle studenten om een geschikte praktijkstage te vinden. Het is dan mogelijk een interne onderzoeksstage als vervanging van de praktijkstage te doen. Doet een student wel een praktijkstage, dan moet deze aan strikte voorwaarden voldoen, die verwoord staan in de studenthandleiding masterthesis en masterstage. Het stagevoorstel wordt hierop getoetst en de stage-aanbieder wordt goed geïnstrueerd over de leerdoelen, zo heeft het panel vastgesteld. Er is een interne en externe stagebegeleider, een tussenevaluatie en een eindevaluatie. De meeste tracks werken met maandelijkse intervisiegroepen, onder begeleiding van een docent. De vraag hoe de stof die studenten zich tijdens de opleiding eigen hebben gemaakt kan worden toegepast in de praktijk staat in deze bijeenkomsten centraal. De studenten hechten veel waarde aan de praktijkstage, heeft het panel vastgesteld. Deze helpt hen aansluiting te vinden met hun toekomstige beroepspraktijk.

De masterthese is het sluitstuk van de opleiding, in het bijzonder van de leerlijnen onderzoeksmethoden en -statistiek en communicatie. De these is gebaseerd op een individueel uitgevoerd wetenschappelijk onderzoek en gaat gepaard met een mondelinge presentatie. In januari 2017 presenteerde de directeur Graduate School van de opleiding Psychologie aan de UvA een memo getiteld: *De modernisering van de masterthese in de opleiding Psychologie*. Daarin wordt de masterthese een 'hoofdpijndossier' genoemd, dat zowel studenten als docenten vaak zwaar valt, waaraan onrealistisch hoge eisen worden gesteld (gegeven de drie maanden die ervoor staan) en waarvan de leeropbrengst beperkt is. De directeur Graduate School stelt voor de centrale gedachte achter de klassieke masterthese, namelijk dat een student zelfstandig de volledige empirische cyclus doorloopt (hypothese opstellen, data verzamelen, hypothese toetsen, conclusie formuleren), te laten varen. In plaats daarvan zouden masterstudenten op een andere, minder tijdrovende en minder solistische manier kennis kunnen maken met het proces van wetenschappelijk onderzoek. Masterstudenten Psychologie zouden bijvoorbeeld een researchstage kunnen lopen bij een van de onderzoeksgroepen van de afdeling, of hun praktijkstage en hun these kunnen combineren. Het plan is door docenten van de opleiding Psychologie goed ontvangen. Ook studenten en alumni hebben het panel laten weten dat de these zoals die nu is voor hun gevoel ver af staat van wat ze gaan doen in de praktijk.

De masterstudenten en alumni geven aan dat ze het masterjaar als intensief (hebben) ervaren, zelfs al is een deel van de specialisatie naar de bacheloropleiding verplaatst. 'Er wordt veel geboden en er is veel mogelijk, maar er wordt ook veel van je gevraagd', aldus een student. En: 'Het kan in een jaar, maar het is wel pittig.' Weer een andere studente is erin geslaagd haar masterthese af te ronden binnen de drie maanden die ervoor staan, maar zegt dat het 'hysterisch' was. In de masteropleiding wordt zelfredzaamheid verwacht, en effectief jongleren met de verschillende studieonderdelen. Zo moeten studenten al tijdens hun bacheloropleiding beginnen met het zoeken van een stageplek. Daar worden ze ook op attent gemaakt, maar volgens sommigen nog niet nadrukkelijk genoeg.

De masteropleiding Psychologie aan de UvA kent weinig uitval (gemiddeld minder dan 10 procent), maar het studietempo ligt ook laag, en daalt. Van het cohort 2015-2016 had 14 procent de masteropleiding binnen een jaar afgerond. In twee jaar heeft rond de 70 procent de masteropleiding afgerond. Problemen met het vinden van een geschikte stage en de duur daarvan verklaren deels de studievertraging. Sommige studenten kiezen bewust voor een langere studieduur om meer uit hun studie te halen of omdat zij zich willen onderscheiden met een langere stage of een bijzonder afstudeerproject. Onderzoek van de afdeling wijst uit dat 20 tot 30 procent van de studenten reeds bij de start van de masteropleiding van plan is om daar langer dan een jaar over te doen. De directeur Graduate School heeft tegenover het panel verklaard de keuze van studenten om zo veel mogelijk uit hun studie te halen te respecteren en het panel kan zich hierin vinden.

Uit onderzoek van de afdeling zelf en van de Nationale Studenten Enquête blijkt hardnekkig dat studenten niet tevreden zijn over hoe de opleiding aansluit op de arbeidsmarkt. Dit levert de afdeling al jaren hoofdbrekens op. Het panel heeft vastgesteld dat de oriëntatie op de arbeidsmarkt die de opleiding biedt in zowel de bachelor- als in de masteropleiding is verbeterd ten opzichte van de vorige

visitatie in 2012. Zo worden er gedurende de masteropleiding tweemaal speeddates met bedrijven georganiseerd en gaan de studenten op een field trip, terwijl er in de bacheloropleiding een leerlijn beroepsvaardigheden is. Het probleem leeft, zo heeft het panel begrepen, breder dan de opleiding Psychologie. In de hele UvA lopen experimenten die pogen een betere brug te slaan naar de arbeidsmarkt. Ook andere opleidingen Psychologie in Nederland kennen dit probleem.

Masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie

De masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie bereidt voor op een loopbaan in de geestelijke gezondheidszorg. Er zijn vier tracks: Klinische Psychologie, Klinische Ontwikkelingspsychologie, Klinische Neuropsychologie en Klinische Forensische Psychologie. Alle tracks zijn zo ingericht dat studenten in het ene masterjaar de basisaantekening psychodiagnostiek (BAPD) kunnen halen, en een LOGO verklaring (van de Vereniging Landelijke Overleg Geestelijke Gezondheidszorg Opleidingsinstellingen). Daarmee zijn zij gekwalificeerd voor een postmasteropleiding zoals de GZ-opleiding. Voorwaarde hiervoor is wel dat de studenten een stage weten te vinden die de mogelijkheid biedt om de juiste ervaring met diagnostiek en behandeling op te doen. Alle tracks bestaan uit een vak 'Diagnostiek' (6EC) en een vak 'Interventie' (6EC), die beide voortbouwen op de basis die in de bacheloropleiding is gelegd. Daarnaast doen de studenten een klinische praktijkstage van 30 EC en ronden ze hun opleiding af met een masterthesis van 18 EC.

Het studietempo in de masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie ligt wat lager dan in de masteropleiding Psychologie. Van het cohort 2015-2016 had 11 procent van de studenten na één jaar het diploma behaald. Na twee jaar was dat 65 procent. Ook in deze masteropleiding is de lange studieduur voor een aanzienlijk deel te verklaren uit de lange stages. De 30 EC (21 weken fulltime) die de UvA inruimt voor de klinische praktijkstage is relatief lang, wat mogelijk wordt gemaakt door de vroege specialisatie in de bacheloropleiding. Maar nog is het blijkbaar niet genoeg om aan de wensen van stage-aanbieders en studenten zelf te voldoen, zo heeft het panel geconstateerd. In de praktijk duren stages vaak tien maanden. Zowel de stage-aanbieders als de studenten zelf hechten waarde aan een langere stage. 'Er is een aanlooptijd nodig voordat je er echt in zit en voordat je je draai hebt gevonden in het team. En de kennis die je opdoet moet indalen', aldus een student. Een andere student gaf tegenover het panel aan dat de stage hem zelfverzekerder maakte en beter voorbereidde op een baan: 'Ik kan het'. Het blijft dus tobben met de stageduur, stelt het panel vast. Ten opzichte van de vorige visitatie is er in dit opzicht niet veel veranderd. Aangezien in de Randstad veel concurrentie is om klinische stageplaatsen, hebben studenten niet veel te kiezen. Wel zijn bij een kleine track als Klinische Forensische Psychologie (dertien studenten) stageplekken gegarandeerd en is bij Klinische Neuropsychologie een onderzoeksstage een reële optie. Alleen zal de student hiermee niet voldoen aan de eisen voor de BAPD en de GZ-vooropleiding.

Net als bij de masteropleiding Psychologie worden er gedurende de stage regelmatig intervisiebijeenkomsten georganiseerd. Dit komt volgens het panel de kwaliteit van de begeleiding van stages ten goede, en brengt tevens met zich mee dat studenten niet te ver van hun opleiding af komen staan in de lange stageperiode.

De opzet van de masterthese Gezondheidszorgpsychologie is gelijk aan die in de andere masteropleiding. Voor deze opleiding gelden de bezwaren die de directeur Graduate School oppert in zijn nota *De modernisering van de masterthese in de opleiding Psychologie* a fortiori. Dit wordt in de nota gesteld en het panel stemt hiermee in. De leerdoelen in deze opleiding zijn immers anders, er is nóg minder ruimte voor wetenschappelijke scholing en goed onderzoek met klinische proefpersonen is extreem lastig. Een onderzoeksstage of een literatuuronderzoek worden als alternatieven voorgesteld.

Docententeam

De docenten van de psychologieopleiding aan de UvA zijn deskundig. Van de vaste docenten beschikt 85 procent over een basiskwalificatie onderwijs. Tijdelijk aangestelde docenten die alleen werk- en geen hoorcolleges geven, hebben een eigen certificeringstraject. 19 stafleden verspreid over de

programmagroepen beschikken over een seniorkwalificatie onderwijs. De docenten zijn gedreven en toegankelijk. Ze zijn, volgens de studenten, 'altijd bereid een uurtje met je te zitten'.

Uit de gesprekken die het panel met de docenten heeft gevoerd, komen zij over als enthousiast en betrokken. Juist die eigenschappen kunnen een valkuil zijn, zo hebben zowel zijzelf als hun programmaleiders bevestigd. Omdat er veel werk ligt en docenten hun verantwoordelijkheden serieus nemen, ervaren veel docenten ook aan de UvA een (te) hoge werkdruk. Ze voelen een spanning tussen hun verantwoordelijkheden en ambities op het gebied van onderzoek enerzijds en op het gebied van onderwijs anderzijds, en zitten naar eigen zeggen 'aan de randen van wat haalbaar is'. Werkdruk staat universiteitsbreed op de agenda van de UvA. Een in het leven geroepen taskforce moet die beheersbaar maken. Na jaren van inspanningen om de 'studeerbaarheid' te vergroten, staat nu 'doceerbaarheid' weer prominent op de agenda.'

Het panel stelt vast dat het docententeam van de opleiding Psychologie deskundig, gedreven en toegankelijk is.

Kwaliteitszorg en medezeggenschap

Een bijzondere vermelding verdient het uitstekende systeem voor kwaliteitszorg en medezeggenschap bij de psychologieopleiding aan de UvA.

Het panel heeft geconstateerd dat de UvA werkt met een weldoordacht en goed onderbouwd centraal universitair evaluatiesysteem: UvA-Q, waarmee zowel elk vak als elk studiejaar in zijn geheel wordt geëvalueerd. Bijzonder is bijvoorbeeld dat de studenten niet in algemene zin naar hun tevredenheid wordt gevraagd, maar gericht naar de mate waarin zij wat geleerd hebben, de contacturen leerzaam waren en de leerdoelen zijn behaald.

De studenten van het eerste en tweede studiejaar van de bacheloropleiding zijn georganiseerd in focusgroepen: vaste groepen studenten die regelmatig bijeenkomen met coördinatoren en docenten onder leiding van de medewerker kwaliteitszorg. Zij worden uitgenodigd om feedback en verbeteringsuggesties te geven, zowel op grond van de vak- en curriculumevaluaties als in brede zin. Studenten die bezig zijn met het specialisatiejaar van de bacheloropleiding en met de masteropleiding zijn per specialisatie georganiseerd in fracties. Ook zij denken actief mee over verbetering van de opleiding. Docenten ontvangen na afronding van een vak niet alleen de evaluatie-uitkomst maar ook commentaar hierop van de onderwijscoördinator en de inspraakorganen van studenten. Op grond hiervan doen zij verbeteringsuggesties.

De beleidsmedewerker kwaliteitszorg rapporteert elk semester in de zogeheten semesterrapportage de kengetallen van alle gegeven vakken: de resultaten van het vak (aantal deelnemers, gemiddeld eindcijfer, slaagpercentage, etc.) en de UvA-Q evaluatiescores (op vak, leerzaamheid, kwaliteit toetsing en studielast). Deze rapportage wordt besproken in het managementteam, de Examencommissie en in de Opleidingscommissie. Bij opvallende scores wordt de programmagroep om toelichting gevraagd en indien nodig wordt de betrokken docent benaderd.

Dit uitgebreide systeem van kwaliteitszorg werkt, stelt het panel vast. Het heeft zowel van de studenten als van alumni en van de Opleidingscommissie unisono vernomen dat ze zich gehoord en betrokken voelen bij de opleiding. Feedback heeft daadwerkelijke impact op het onderwijs. Zo zijn op verzoek van de studenten voor de vakken Onderzoeksmethoden en Statistiek extra, facultatieve, werkgroepen ingesteld. 'Docenten zijn geïnteresseerd in plus- en minpunten van hun cursus en doen echt iets met het commentaar dat ze krijgen', aldus een student.

Opleidingscommissie

De opleidingen Psychologie aan de UvA delen een zeer competente en proactieve Opleidingscommissie, heeft het panel geconstateerd. De Opleidingscommissie bestaat uit zes docenten en zes studenten, die zijn verdeeld in 'buddykoppels' van steeds een docent en een student. Elk buddykoppel buigt zich gezamenlijk over een thema (bijvoorbeeld: internationalisering,

vernieuwing van de masterthese, externe begeleiding van de masterthese) en gaat actief op zoek naar best practices, ook buiten de Universiteit van Amsterdam.

Daarnaast bekijkt de Opleidingscommissie tweemaal per jaar de semesterrapportages. De Opleidingscommissie werkt goed samen met het managementteam. De voorzitter van de Opleidingscommissie neemt deel aan de vergaderingen van het managementteam en incidenteel wonen ook leden van het managementteam de vergaderingen van de Opleidingscommissie bij. Voorstellen van de Opleidingscommissie voor verbetering van de opleiding neemt het management zeer serieus.

Het panel stelt vast dat de Opleidingscommissie van de opleidingen Psychologie aan de UvA competent en actief is, en goed ingebed in de organisatie.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

De UvA heeft een van de grootste psychologische onderzoekslaboratoria van Nederland, inclusief een fMRI-scanner. Er is technische ondersteuning aanwezig, waarvan studenten gebruik kunnen maken bij hun bachelor- en masterproject. Het panel heeft vastgesteld dat sommige studenten inderdaad een beroep doen op de aangeboden technische expertise en dat deze hun onderzoeksresultaten ten goede komt. Enkele jaren geleden heeft de opleiding een nieuw, sfeervol gebouw toegewezen gekregen op de Roeterseilandcampus, waar diverse algemene voorzieningen zijn gevestigd, zoals grote collegezalen, een bibliotheek en een mensa. Waar de werkgroepen vroeger verspreid over de stad werden gegeven, zijn die nu geconcentreerd in één eigen gebouw voor alle psychologen, wat het gemeenschapsgevoel ten goede komt. Het panel stelt vast dat de opleidingsspecifieke voorzieningen bij de opleidingen Psychologie aan de UvA goed voldoen.

Overwegingen

Bacheloropleiding

Het panel stelt vast dat inrichting van het curriculum van bacheloropleiding Psychologie aan de UvA goed past bij het beoogde einddoel: het afleveren van bachelors die de basis van hun masterspecialisatie al hebben gelegd. Om het *science*-deel van de opleiding tot scientist-practitioner veilig te stellen is de bacheloropleiding vooral wetenschappelijk geïntendeerd, zodat de masteropleiding zich meer op de praktijk kan richten. De veelheid aan keuzemogelijkheden doet recht aan de diversiteit van de studentenpopulatie.

De leerlijnen zijn duidelijk aanwezig in de opleiding, en studenten worden intensief en goed begeleid. Het panel waardeert vooral de uitgebreide formatieve toetsing in de vorm van frequente feedback op opdrachten en tijdens de werkgroepen. De effectieve inzet van ICT hierbij valt te prijzen. Het panel waardeert ook dat studenten worden aangemoedigd om continu te studeren en niet alleen vlak voor de tentamens. De docenten zijn kundig, gedreven en betrokken en staan open voor contact met hun studenten.

De informatievoorziening aan studenten moet beter op orde worden gebracht, opdat studenten niet verdwalen in een wirwar van webportals. Het panel beveelt de afdeling aan eenduidige kanalen aan te wijzen en docenten en staf op te roepen uitsluitend via deze kanalen met studenten te communiceren.

Studenten die al vroeg weten in welk deel van de psychologie zij zich verder willen bekwamen, passen goed in het model van vroege specialisatie waar de UvA voor gekozen heeft. Zij kunnen al snel 'de diepte in', en hoeven vakken waarin ze minder geïnteresseerd zijn maar kort te volgen. Een voordeel van deze keuze is ook dat er in de masteropleiding relatief veel ruimte is voor oriëntatie op de beroepspraktijk en dat dus het 'practitioner'-deel van de beoogde science-practitioners beter uit de verf komt dan wanneer specialisatie pas in het laatste jaar van de studie aanvangt. Nadelen zijn er ook. De diepte gaat ten koste van de breedte van de opleiding. Voor de studenten die reeds in het tweede jaar hun keuzevakken gebruiken om zich te specialiseren, wordt de basisvorming behoorlijk

smal. Ook laat het curriculum weinig ruimte voor uitstapjes naar aanpalende vakgebieden zoals sociologie, biologie of filosofie, of voor een tijdelijk studieverblijf in het buitenland. Het panel heeft dit met de directeur College besproken en stelt vast dat hij deze prijs bewust – zij het met spijt – betaalt in ruil voor het binnen de kaders van een eenjarige masteropleiding scholen van zo volwaardig mogelijk ontwikkelde scientist-practitioners. Ook de studenten Psychologie die zich bij de UvA aanmelden, weten dat ze voor diepte kiezen en niet voor breedte.

Samenvattend stelt het panel dat het curriculum, de wijze waarop het onderwijs is vormgegeven en de kwaliteit van het docententeam het voor studenten goed mogelijk maken om aan de eindkwalificaties te voldoen. Het panel meent dat de bacheloropleiding Psychologie aan de UvA door het studentgerichte en weldoordachte curriculum, de mogelijkheid die het biedt tot vroege specialisatie, de goede begeleiding van studenten, en niet in de laatste plaats het uitstekende systeem voor kwaliteitszorg en de grote betrokkenheid van studenten systematisch uitstijgt boven het basisniveau dat van een bacheloropleiding Psychologie verwacht mag worden.

Masteropleidingen Psychologie

Net als andere masteropleidingen Psychologie leidt ook die aan de UvA eronder dat de eenjarige opleiding eigenlijk te kort is voor een volwaardige professionele ontwikkeling zoals die nu wordt beoogd, inclusief stage en masterthesis. Dit probleem verdwijnt zelfs niet in een model van vroege specialisatie, want het overgrote deel van de psychologiestudenten aan de UvA doet langer over de masteropleiding dan het ene jaar dat ervoor staat. Deels is dit een keuze van de student, maar deels ook wordt de vertraging veroorzaakt door problemen bij het zoeken van een stage, of een stage die langer duurt dan begroot in het curriculum.

Het panel is zich ervan bewust dat de stage cruciaal is in deze laatste studiefase, een soort loopplank om vanuit de studie de arbeidsmarkt te betreden. Terugdringen van de lengte van de stages lijkt weerbarstig, aangezien er veel concurrentie is om stageplaatsen en stage-aanbieders een stagiair graag lang bij zich houden. Ook veel studenten hechten overigens waarde aan een lange stage, omdat ze daarin de echte voorbereiding op de arbeidsmarkt zien. Drie extra inspanningen zou het opleidingsmanagement in de ogen van het panel nog wel kunnen doen. Ten eerste zou het de studenten nog meer ondersteuning kunnen bieden bij het tijdig zoeken van een stage, juist ook aan het einde van de bacheloropleiding. Ten tweede zou het duidelijke voorlichting moeten geven aan bachelorstudenten, zodat zij gewaarschuwd zijn dat met een praktijkstage de masteropleiding hoogstwaarschijnlijk langer duurt dan één jaar. Ten derde zou de afdeling voor studenten die om wat voor reden dan ook niet willen of kunnen uitlopen een alternatief achter de hand moeten hebben, dat wél eenvoudig studeerbaar is in de tijd die ervoor staat. Dit zou bijvoorbeeld een interne onderzoeksstage kunnen zijn.

Het panel stemt in met het standpunt van de directeur Graduate School dat studenten die bewust extra elementen aan hun studie toevoegen en hierdoor langer over hun studie doen niet moeten worden tegengehouden. Een enkele student ervaart dat de Graduate School ambitieuze studieplannen in de praktijk toch ontmoedigt uit vrees voor rendementsdaling, heeft het panel vernomen. 'Je moet er soms echt voor knokken'. Het afremmen van ambitieuze studenten zou een begrijpelijke maar betreurenswaardige ontwikkeling zijn.

Positief vindt het panel dat de structuur van de opleiding zorgt voor voldoende coherentie en voor overleg tussen verantwoordelijken van de verschillende mastertracks. Dit voorkomt dat er veertien losse koninkrijkjes ontstaan. Anderzijds krijgen de programmaleiders en docenten toch voldoende vrijheid om de track in te richten zoals past bij hun specifieke onderzoeksveld en de arbeidsmarkt.

Gezien de problemen rond het vinden van een stageplek waardeert het panel de selectieve toelating tot de masterspecialisaties, afgestemd op stageplekken en als afgeleide daarvan op de behoeften van de arbeidsmarkt. Van belang daarbij is wel dat selectie op de juiste criteria is gebaseerd. Het systeem dat de afdeling hiervoor heeft ontwikkeld wekt vertrouwen. Men is er zich zeer van bewust welke voor- en nadelen gelden bij welke vorm van selectie dan ook, en er is een verstandige keuze

gemaakt, gebaseerd op het afwegen van wetenschappelijk onderzoek en kostenefficiëntie. Wel voorziet het panel dat in de toekomst bij mogelijk massale toestroom van studenten uit het buitenland selectie ingewikkelder zal worden, tenzij de toelatingsruimte wordt vergroot.

Net als over de stageduur is ook de ontevredenheid van alumni over de aansluiting van de opleiding op de arbeidsmarkt een wederkerend probleem. Het panel heeft vastgesteld dat de oriëntatie op de arbeidsmarkt die de opleiding biedt is verbeterd ten opzichte van de vorige visitatie in 2012, en ook dat de masteropleidingen er echt op zijn ingericht om studenten klaar te stomen als scientist-practitioners. Een verklaring voor het gevoel van alumni dat zij niet goed zijn voorbereid is wellicht dat het voor veel pas afgestudeerde psychologen lastig is om aan een eerste baan te komen. Ook al sluiten de tracks op zich goed aan op de arbeidsmarkt, dat wil niet zeggen dat werkgevers op goed opgeleide, maar onervaren jonge academici zitten te wachten. Verwachtingenmanagement is hier op zijn plaats. Mogelijk is het representatiever om bij speeddates en gastcolleges masterstagiairs hun ervaringen met tweede- en derdejaarsstudenten te laten delen dan gearriveerde professionals.

Het panel onderkent dat de studeerbaarheid van de masteropleiding onder druk staat, maar heeft respect voor de inzet waarmee College en Graduate School voortdurend trachten het complexe bouwwerk dat hun opleiding is te onderhouden en te verbeteren. Het constateert dat de masteropleiding Psychologie op standaard 2 zonder meer voldoet aan de eisen voor basiskwaliteit die van deze opleidingen verwacht mag worden.

Masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie

De vier tracks in de masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie zijn van alle tracks het meest beroepsgericht, heeft het panel geconstateerd. In dit curriculum gaat de lengte van de stage ten koste van breedte van de opleiding. Het cursorische deel is hier licht (12 EC). Maar dit wordt in de ogen van het panel voldoende gecompenseerd doordat een deel van de specialisatie al in de bacheloropleiding heeft plaatsgevonden. Het panel vindt het een verdienste van het curriculum dat studenten binnen één jaar hun BAPD en hun LOGO-verklaring kunnen halen en dus gekwalificeerd zijn voor een postmasteropleiding.

Wel is de bij de klinische tracks de studieduur nog langer dan bij de opleiding Psychologie. Hier slaagt 11 procent binnen het jaar voor de master. Debet hieraan is vooral de stage die langer duurt dan officieel de bedoeling is. Dit ondanks het feit dat er voor de stage 30 EC ingeruimd, meer dan bij de niet-klinische tracks. Wegens de sterke competitie om stageplekken die recht geven op een BAPD of LOGO-verklaring, zeker in de Randstad, hebben studenten weinig te kiezen. De aanbevelingen voor de masteropleiding Psychologie (studenten nog meer ondersteunen bij het zoeken van een stage, hen nog meer stimuleren om hier al tijdens de bacheloropleiding mee te beginnen en eerlijke voorlichting over de duur van de masteropleiding) gelden dan ook zeker voor de klinische tracks. Voor een mogelijke oplossing voor het tekort aan klinische praktijkstages zou de Graduate School kunnen denken aan het op- en inrichten van een eigen ambulatorium waar stages kunnen worden geboden voor de typisch ambulante zorg, bijvoorbeeld ter behandeling van fobieën.

Het panel stelt vast dat ook de masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie op standaard 2 zonder meer voldoet aan de eisen voor de basiskwaliteit die van deze opleiding verwacht mag worden.

Herziening masterthese

In het licht van de overvolle masteropleiding, zowel bij de UvA als bij andere universiteiten, verdient het UvA-plan voor modernisering van de masterthese serieuze consideratie. Loslaten van de zelfstandig doorlopen empirische cyclus is een gedurfd plan, waar veel haken en ogen aan zitten, maar waarvoor ook veel te zeggen valt. De belangrijkste uitdaging in de ogen van het panel is dat het wetenschappelijk niveau van de psychologieopleiding goed geborgd moet blijven. De noodzaak hiertoe is des te wezenlijker nu de masteropleidingen na de succesvolle afsplitsing van de researchmasters steeds beroepsgericht worden, en dus steeds dichter aankruipen tegen het hoger beroepsonderwijs. Een tweede uitdaging is een eerlijke beoordeling van verschillende typen masteronderzoek. Maar er zijn zeker valide argumenten vóór het plan. Een belangrijk argument is dat kennismaken met de empirische cyclus misschien ook anders en korter kan, waarbij de druk op

de eenjarige masteropleiding afneemt. Een tweede argument is dat met het loslaten van de empirische cyclus als eis voor de masterthesis meer typen en mogelijk interessanter en relevanter onderzoek binnen bereik komen. Bijvoorbeeld longitudinaal onderzoek, theoretisch reflectief onderzoek en toegepast onderzoek. Sowieso vindt het panel het verstandig om schijnbare vanzelfsprekendheden opnieuw te doordenken. Het idee voor modernisering van de masterthese verdient verder verkend te worden met pilots en experimenten. Wat hiervan ook de uitkomst moge zijn, het valt te prijzen dat de UvA met dit revolutionaire voorstel het voortouw heeft genomen.

Kwaliteitszorg en inspraak

Het panel heeft bewondering voor het voortreffelijke systeem van kwaliteitszorg dat de UvA hanteert, waarin de studenten een significante rol hebben, en waarin eveneens ICT-mogelijkheden effectief worden gebruikt. Studenten voelen zich betrokken en gehoord, en dragen bij aan de voortdurende verbetering van het onderwijs. Dat geldt ook voor de deskundige, proactieve en uitstekend georganiseerde Opleidingscommissie. Het aanwijzen van buddykoppels van studenten en docenten die actief op zoek gaan naar best practices op bepaalde aspecten van de opleiding mag op zichzelf een best practice worden genoemd. De Opleidingscommissie weet goed de vinger op zwakke plekken in de opleiding te leggen en denkt actief mee over oplossingen daarvoor. Dankzij de prima opgezette kwaliteitszorg, de uitnodigende houding tegenover feedback van studenten, de proactieve Opleidingscommissie, de vele eigen onderzoeken die de afdeling initieert, de jaarlijkse beleidscyclus en in algemene zin de zelfkritische houding die zij aan de dag legt, beschikt de afdeling over een uitstekend zelfreinigend vermogen.

Risico's voor de toekomst

Risico's voor de toekomst ziet het panel in de gesignaleerde hoge werkdruk bij docenten en de voorgenomen invoering van tweetalig onderwijs. Zowel onafhankelijk van elkaar als in combinatie zouden deze factoren de kwaliteit van de opleiding kunnen aantasten. Bijvoorbeeld doordat het Engels van Nederlandstalige docenten niet goed genoeg is, doordat de verhouding studenten-docenten uit het lood slaat, of doordat docenten te zwaar belast worden en hun taken niet naar behoren kunnen uitvoeren. De opleidingsdirecteuren hebben laten weten de internationalisering behoedzaam te willen aanpakken. Het panel steunt hen in dit voornemen. De universiteitsbrede Taskforce Werkdruk die is opgericht biedt goede hoop dat er blijvende aandacht is voor dit probleem.

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'goed'.

Masteropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting:

De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Bacheloropleiding

Zoals onder standaard 2 is geschetst, wordt er in bacheloropleiding Psychologie aan de UvA uitgebreid formatief getoetst, dat wil zeggen: feedback gegeven zodat de student daarvan kan leren.

Deze formatieve toetsing heeft daarnaast ook een summatieve functie. Eerstejaarsstudenten moeten bijvoorbeeld veel (formatieve) huiswerkopdrachten maken. Deze tellen mee voor het eindcijfer voor het desbetreffende cursusonderdeel. Daarnaast wordt elke vier weken een deoltoets gemaakt. De cijfers voor opdrachten en deoltoetsen tellen samen op tot het eindcijfer. Met dit systeem van gespreide toetsing wil het College studenten stimuleren om continu met de stof bezig zijn en onbetrouwbaarheid in eventuele deoltoetsen corrigeren. Ten slotte is het voor beginnende studenten die slecht bestand zijn tegen prestatiedruk eveneens gunstig dat de tentaminering gespreid plaatsvindt.

Vanaf het derde jaar van de bacheloropleiding wordt het onderwijs – en ook de toetsing georganiseerd en gecoördineerd door de programmagroepen. De toetsvormen zijn in deze jaren meer gevarieerd. Er zijn tentamens met meerkeuze- en open vragen, essays, groepsprojecten, programmeeropdrachten, presentaties, practicumopdrachten, testafnames en gesprekpractica.

Sinds de vorige visitatie heeft de opleiding veel energie gestoken in de kwaliteit van toetsing. Zo is een toetsbeleid opgezet en een toetsdeskundige aangesteld. Zij verzorgt trainingen voor docenten, en ze keurt toetsen van nieuwe vakken vooraf goed. Om de kwaliteit van de bachelor- en mastertheses te controleren trekt de toetsdeskundige hieruit jaarlijks een steekproef van in totaal 15 tot 20 theses. Deze worden door een speciaal hiertoe ingestelde beoordelingscommissie opnieuw beoordeeld. Uit het meest recente onderzoek naar mastertheses (uitgevoerd in 2017) blijkt dat de correlatie tussen de eerste en tweede beoordelaar en de beoordelingscommissie hoog is. Dit betekent dat er consensus bestaat over de beoordeling van de mastertheses. Naast de toetsdeskundige is er ook een tentamencoördinator aangesteld. Deze bewaakt de kwaliteit van de tentamens in de eerste twee jaar en beoordeelt de samenhang tussen leerdoelen, lesstof en tentamenvragen.

Voor alle toetsen geldt een maximale nakijktermijn van tien werkdagen. Deze termijn wordt ook gehaald, doordat de honderden arbeidsintensieve toetsen van eerste- en tweedejaarsstudenten met open vragen worden nagekeken door een daartoe aangestelde medewerker aan de hand van een antwoordmodel. Studenten zijn zeer tevreden over deze korte nakijktermijn, heeft het panel vastgesteld. De afdeling monitort overigens hoe de studenten de toetsen ervaren. Bij elke UvA-Q-evaluatie zit ook een vraag over toetsing.

Een toetscoördinator (per studiejaar) ziet erop toe dat docenten valide toetsen maken en controleert de antwoordmodellen. De toetscoördinator geeft docenten ook voorlichting aan het begin van het studiejaar: hoe maak ik een goede toets? Behalve op de expertise van de toetsdeskundige en de toetscoördinator kunnen docenten een beroep doen op de Toetshandleiding. Ten slotte is er een toetsitembank. Per toets mag maximaal tweevijfde van de vragen hieruit afkomstig zijn.

De semesterrapportages zijn de kurken waarop het kwaliteitsbeleid voor toetsing drijft. Deze door de medewerker kwaliteitszorg tweemaal jaarlijks gemaakte rapportages bevatten naast andere kengetallen ook de uitkomsten van alle toetsen. Zodra er ongebruikelijk veel of juist ongebruikelijk weinig kandidaten zijn geslaagd voor de toets, kleurt er een veld oranje en zijn de docenten, de kwaliteitszorgmedewerker en de Examencommissie alert.

Alle tentamens in de eerste twee jaar van de bacheloropleiding worden nu digitaal afgenomen. In de toekomst zal digitaal toetsen ook in de latere jaren van de opleiding worden ingevoerd. De universiteit stelt zalen beschikbaar die speciaal zijn toegerust op digitaal toetsen, met geschikte computers en software, voorzieningen voor fraudepreventie en technische ondersteuning. Met digitaal toetsen hoopt de afdeling verschillende voordelen te realiseren. Zo is het makkelijker om een toetsitembank te beheren en er kan er op meer manieren getoetst worden, bijvoorbeeld ondersteund door beeldmateriaal of door een student te vragen om een statistische analyse uit te voeren. Bovendien verlicht digitaal toetsen de werkdruk voor docenten. Direct na afloop van elk tentamen wordt de uitslag statistisch geanalyseerd. Doordat de antwoorden digitaal zijn, is het goed haalbaar er een psychometrische analyse op los te laten, en zo de moeilijkheidsgraad te bepalen. Eventueel kan de programmagroep op grond hiervan het cijfer in overleg met de toetscoördinator

het cijfer corrigeren. Er is veel geïnvesteerd in deze nieuwe en veelbelovende vorm van toetsen. Het panel adviseert de afdeling van harte om op deze ingeslagen weg door te gaan en de daarvoor benodigde infrastructuur op peil te houden.

De toetsing van het cursorisch onderwijs is zonder meer vernieuwend; in dit opzicht kan de UvA een inspiratiebron zijn voor andere psychologie-opleidingen. Ook het systeem voor toetsing van de bachelortheses is goed. Maar in de uitvoering hapert het soms nog. Bij de beoordeling van de theses is er volgens het panel nog enige ruimte voor verbetering. Bij het steekproefsgewijs bekijken van de bachelortheses heeft het panel geconstateerd dat de feedback soms duidelijk en zorgvuldig is, maar dat in enkele gevallen de beoordelingsformulieren slordig werden gebruikt. Enkele formulieren waren te summier ingevuld of niet ondertekend, in één geval was de berekening van het eindcijfer niet transparant. Een student die duidelijk moeite had met het ordentelijk opschrijven van de onderzoeksresultaten kreeg toch een ruime voldoende. In een ander geval was een masterbeoordelingsformulier gebruikt voor de beoordeling van een bachelorthesis, in weer een ander geval ontbrak het beoordelingsformulier geheel. Het panel heeft deze bevindingen besproken met staf en het opleidingsmanagement. De Examencommissie, de onderwijsdirecteuren en het panel zien als belangrijkste verklaring voor de gesignaleerde oneffenheden dat het voor sommige docenten nog niet duidelijk is wat er van hen verwacht wordt. De eindtermen op het gebied van vaardighedenonderwijs (parafraseren, evalueren, analyseren etc.) zijn één op één overgenomen op de beoordelingsformulieren. Voor docenten is het niet altijd evident hoe deze vaardigheden in de theses gemeten en beoordeeld moeten worden. Op advies van de Examencommissie is het opleidingsmanagement dan ook bezig de beoordelingsformulieren te verduidelijken en de gebruikte terminologie meer toe te snijden op de verschillende onderdelen. Ook heeft de Examencommissie verzocht om de archivering van theses te verbeteren. Het panel is het op deze punten eens met de Examencommissie. De onderwijsdirecteuren hebben het advies van de Examencommissie ter harte genomen en het panel heeft er vertrouwen in dat de gesignaleerde oneffenheden verholpen kunnen worden.

Masteropleidingen Psychologie en Gezondheidszorgpsychologie

Het systeem van beoordeling voor de masteropleidingen Psychologie en Gezondheidszorgpsychologie is grotendeels hetzelfde. Elke programmagroep heeft eigen cursussen en toetst die in een vorm die daarbij past: tentamens maar ook essays, groepswerkstukken, programmeeropdrachten, presentaties, practicumopdrachten, testafnames en gesprekspractica. De beoordeling van de stage weegt mee voor het eindcijfer (dat is het gemiddelde van alle in de masteropleiding behaalde cijfers, gewogen naar het aantal EC's dat ervoor staat). Daarom heeft het panel een aantal stageverslagen bekeken. Positieve bevindingen daarbij waren dat er voor alle stages één stageformulier is en dat de externe stagebegeleider de stagiair zowel tussentijds als aan het eind van de stage gedetailleerd beoordeelt. Als deelgebieden van het functioneren zijn bijvoorbeeld aangemerkt: 'de stagiair reflecteert op het eigen handelen', 'staat open voor feedback', 'stemt gespreksvoering en woordkeus af op de cliënt', 'neemt een passende houding aan in het team' etc. Gedurende de stage is er ook telefonisch contact tussen de interne en externe begeleider. De stage wordt afgesloten met een eindgesprek tussen de stagiair en beide begeleiders. Uiteindelijk stelt de interne begeleider het cijfer vast, mede op basis van inhoudelijke input van de externe begeleider.

Bij het bestuderen van de masterthesen vielen grote verschillen op in beoordeling tussen theses, die het panel moeilijk kon verklaren. Het panel kon niet altijd volgen waarom de ene thesis hoger gewaardeerd werd dan de andere. Hoe men tot een eindoordeel komt is niet transparant en er lijkt onvoldoende kalibratie te zijn tussen alle beoordelaars onderling. Ook is er niet één procedure voor het geval de eerste en tweede beoordelaar van mening verschillen. Deze procedure varieert per programmagroep. In de ene programmagroep gaan beide beoordelaars met elkaar in gesprek, in een andere programmagroep wordt een derde beoordelaar ingeschakeld. Het panel vond overigens de beoordeling van de bestudeerde masterthesen in enkele gevallen iets te hoog.

De Examencommissie heeft tegenover de opleidingsdirecteuren haar bezorgdheid geuit ten aanzien van de onafhankelijkheid van de twee beoordelaars. Zij vermoedt dat die ook wel eens met elkaar

overleggen voordat ze een cijfer toekennen, hetgeen de onafhankelijkheid van de beoordelingen compromitteert. De Examencommissie heeft een procedure opgezet om dat tegen te gaan, en het panel juicht dat van harte toe.

Relevant voor een valide beoordeling is de opkomst van commerciële bedrijven die de student soms vérgaande ondersteuning bieden bij het schrijven van haar of zijn scriptie. Hoe beïnvloedt dit de prestaties van de student en moet het invloed hebben op de beoordeling? De afdeling wil deze kwestie onderzoeken en overweegt voor alle opleidingen de verkregen hulp te laten meewegen in het cijfer. Om te beginnen laat zij studenten sinds 2018 bij het inleveren van scripties een 'verklaring eigen werk' tekenen, waarin zij precies moeten aangeven wat voor hulp ze bij het schrijven van de scriptie hebben gehad.

Examencommissie

Voor alle drie de opleidingen is er één Examencommissie Psychologie. Zij heeft op het panel een deskundige indruk gemaakt en stelt zich zeer actief op. Elk lid van de Examencommissie heeft een portefeuille en vertegenwoordigt een van de zes programmagroepen. De Examencommissie wordt ondersteund door een juridisch geschoolde beleidsmedewerker. Elke programmagroep herziet op verzoek van de Examencommissie eens per drie jaar haar toetsbeleid. Alle toetsen die gedurende een studiejaar zijn gegeven worden hiertoe kritisch bekeken. De programmagroep brengt hiervan verslag uit aan de Examencommissie en stelt waar nodig haar toetsbeleid bij.

De Examencommissie stelt ook jaarlijks examinatoren aan: BKO-gecertificeerde docenten die succesvol een aanvullende module over toetsing hebben afgerond en die in een programmagroep verantwoordelijk zijn voor de toetsing. De Examencommissie heeft voor de examinatoren aanwijzingen opgesteld om de kwaliteit van toetsing te optimaliseren. Ook is de Examencommissie bezig prototypes met toelichting te ontwikkelen voor theses die een 6, 7 of 8 waard zijn. Beoordelaars kunnen die theses als referentie gebruiken. Zo hoopt de Examencommissie meer uniformiteit te krijgen in de beoordeling van theses.

Het panel stelt vast dat de Examencommissie van de opleidingen Psychologie aan de UvA zeer deskundig en actief is, en goed ingebed in de organisatie.

Overwegingen

Bacheloropleiding Psychologie

Het panel heeft lof voor de wijze waarop de afdeling Psychologie aan de UvA haar systeem van toetsing heeft opgezet en steeds probeert te verbeteren. Formatief toetsen wordt – zoals bij standaard 2 betoogd – aan de UvA actief ingezet. Ook voor summatieve toetsing is een doordacht systeem opgezet met adequate controlemechanismen. Semesterrapportages, digitaal toetsen, een succesvol geïmplementeerde nakijktermijn van tien werkdagen, een toetsdeskundige, toetscoördinatoren, een toetsitbank, een actief beleid om bevoordeling van studenten die zich door een commercieel bureau laten ondersteunen tegen te gaan, een actieve Examencommissie die pijnpunten signaleert en waarnaar goed geluisterd wordt.

Het panel hecht eraan te benadrukken dat de voorzieningen voor digitaal toetsen een grote aanwinst zijn die zowel de toetskwaliteit verbeteren als de werkdruk voor docenten kan verlagen. Het zou in de ogen van het panel zeer betreuenswaardig zijn als de UvA vanuit financiële overwegingen haar vooruitgang op dit front zou opgeven en nu weer een stap terug zou doen.

Hoewel het toetsbeleid uitstekend is, laat de uitvoering ervan bij de beoordeling van de bachelortheses soms nog te wensen over. Anders gezegd: de architectuur van het gebouw is fraai, maar 'het behang laat af en toe los'. Het panel stuitte in enkele gevallen op een incoherente of rommelige beoordeling van de bachelortheses. De Examencommissie heeft deze zwakke plek ook gezien en het opleidingsmanagement onderneemt actie om de problemen te ondervangen. Het panel vindt het essentieel dat dit snel wordt opgelost, maar is ervan overtuigd dat met heldere, eenduidige procedures, gebruiksvriendelijke beoordelingsformulieren, en gerichte aandacht voor het belang van

een juiste en billijke beoordeling bij de beoordelaars, de haperingen in de uitvoering van het toetsbeleid te overwinnen zijn.

De haperingen in de uitvoering van het toetsbeleid (die zich overigens alleen bij de beoordeling van de bachelortheses voordoen, en dan in enkele gevallen) worden volgens het panel ruimschoots gecompenseerd door het innovatieve gebruik van ICT, de uitstekende kwaliteitszorg en de grote waakzaamheid van de Examencommissie. Het toetsstelsel als geheel kan een inspiratiebron zijn voor andere Nederlandse psychologieopleidingen. Daarom meent het panel dat de bacheloropleiding Psychologie aan de UvA op standaard 3 toch systematisch uitstijgt boven de basiskwaliteit die van een opleiding verwacht mag worden.

Masteropleidingen Psychologie en Gezondheidszorgpsychologie

Voor de masteropleidingen gelden deels dezelfde positieve overwegingen als voor de bacheloropleiding, hoewel digitaal toetsen hier nog niet is ingevoerd.

Positief vindt het panel de zorgvuldige beoordeling van de stages. De uniforme, gedetailleerde stageformulieren worden zowel aan het begin als aan het einde van de stage ingevuld. Tijdens de stage is er telefonisch contact tussen de interne en externe beoordelaar en na afloop van de stage bespreken beide beoordelaars met de stagiair hoe de stage is verlopen. Deze aanpak garandeert een optimale leerervaring voor de student-stagiair.

Bij de beoordeling van masterthesen mist het panel gemeenschappelijke ijkpunten of ijkmomenten. Er zijn tussen de docenten en de programmagroepen nog grote verschillen in stijl van beoordelen. In enkele gevallen vond het panel dat theses van beide masteropleidingen te hoog waren becijferd. Voor de beoordeling van masterthesen is er behoefte aan goede *rubrics*. De Examencommissie heeft dit probleem eerder gesignaleerd en werkt hieraan.

Het feit dat de Examencommissie mogelijk ongewenst overleg tussen beoordelaars die eigenlijk onafhankelijk tot een oordeel moeten komen heeft opgemerkt en daar onderzoek naar instelt, ziet het panel als een teken van waakzaamheid, waar de opleiding zich gelukkig mee mag prijzen.

Het panel meent dat zowel de masteropleiding Psychologie als de masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie zonder meer beschikken over een adequaat systeem van toetsing.

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'goed'.

Masteropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting:

Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Bacheloropleiding

Studenten sluiten hun bacheloropleiding af met een bachelorproject en bachelorthese. Hiermee laten ze zien op bachelorniveau een wetenschappelijk onderzoek te kunnen uitvoeren en daar individueel

over te kunnen rapporteren. Ze voldoen zo aan de belangrijkste eindtermen op het gebied van vaardigheden: wetenschappelijke onderzoeksliteratuur parafraseren, analyseren en evalueren; zelfstandig denken; mondeling en schriftelijk communiceren. Met de theses laten de studenten zien dat zij voldoen aan de beoogde eindkwalificaties.

Het College Psychologie houdt de leerresultaten van de studenten goed bij. Het analyseert de cijfers op de eindwerken, het succes van alumni in vervolgoopleidingen en in het werkveld en het oordeel dat studenten en alumni zelf hebben over de gerealiseerde eindresultaten. Enthousiast is het panel over het retentieonderzoek dat in 2017 door een van de UvA-docenten is uitgevoerd en waarin studenten uit verschillende jaarlagen een eerstejaartentamen onvoorbereid opnieuw maakten. Doel van het onderzoek was te meten hoeveel van de stof studenten jaren later onthouden hebben. Voor het onderzochte vak bleek de retentie 74%, gemiddeld over studenten van verschillende jaren en specialisaties. Zulk onderzoek kan – zeker als het over meerdere jaren wordt uitgevoerd – veel inzicht geven in de effectiviteit van onderwijsmethoden.

De meeste UvA-bachelors stromen door in de UvA-masteropleiding, al is ook aan de UvA een landelijke trend zichtbaar dat steeds meer studenten hun opleiding afronden met een master aan een andere universiteit. Hoewel het overgrote deel van de masterstudenten meer dan een jaar over de masteropleiding doet, zijn er geen tekenen dat dit ligt aan de inhoudelijke voorbereiding gedurende de bacheloropleiding.

Het panel heeft een steekproef van de bachelortheses bestudeerd en geconstateerd dat deze zijn gebaseerd op serieus onderzoek met grote steekproeven en statistisch geavanceerde bewerkingen. Wel is het panel bij lezing van sommige theses getroffen door het gebrekkige gebruik van de Nederlandse taal. Ook ontbreekt soms een samenhangend betoog. Hierdoor behalen sommige studenten de bachelorgraad terwijl zij toch niet voldoen aan een van de eindkwalificaties die de afdeling heeft geformuleerd voor de vaardigheid schriftelijk communiceren, namelijk 'correcte zinsbouw en spelling' en 'wetenschappelijke schrijfstijl'. Bij dit laatste gaat het immers niet alleen om formele eisen als wetenschappelijk taalgebruik en een indeling volgens de normen van de American Psychological Association, maar ook om een heldere, coherente en overtuigende argumentatie. Het panel heeft deze kwestie met de docenten en onderwijsdirecteuren besproken. Zij geven aan zelf ook teleurgesteld te zijn over het niveau van het Nederlands in sommige bachelortheses. Er wordt wel degelijk veel geïnvesteerd in de schrijfleerlijn, maar de resultaten laten te wensen over. Dat kan er ook mee te maken hebben dat het schrijfonderwijs voornamelijk is gericht op het hanteren van de correcte wetenschappelijke structuur, zoals het panel van docenten heeft vernomen. Zij voelen zich niet verantwoordelijk voor correct Nederlands taalgebruik. Wel is een voorwaarde voor een hoger cijfer (7 of 8) dat er 'weinig grammaticale fouten' in een scriptie staan. Dit is geen voorwaarde voor een voldoende.

Masteropleidingen Psychologie

Het panel heeft een steekproef van de masterthesen bestudeerd, waarmee de studenten aantonen dat ze voldoen aan de eindkwalificaties. Het panel vindt het niveau van de theses passen bij het beoogde niveau van de masteropleiding. De theses zijn in een aantal gevallen op het niveau van publiceerbaar onderzoek, en studenten geven er soms blijk van de in de psychologie op dit moment gevoerde discussie over replicatie en het '*Null hypothesis significance testing*' te kennen. Ook de meer traditioneel opgezette onderzoeken staan op een behoorlijk niveau, bijvoorbeeld gelet op het aantal proefpersonen en de zorgvuldige afweging van de gebruikte statistische toetsen. Wel doen zich ook hier in enkele gevallen de problemen met incorrect taalgebruik voor die bij de bachelortheses zijn geconstateerd.

De Graduate School heeft in 2017 eigen onderzoek gedaan naar de arbeidsmarktprestaties van haar alumni. Het onderzoek betrof twee cohorten: de afgestudeerden uit het studiejaar 2011-2012 (75) en die uit het jaar 2014-2015 (79). Het overgrote deel van de deze afgestudeerden had een betaalde baan op minimaal hbo-niveau. Alumni van de masteropleiding Psychologie die in 2011-2012 afstudeerden hadden er gemiddeld twaalf maanden over gedaan om een baan te vinden. Alumni van

het cohort 2014-2015 vonden gemiddeld binnen drie maanden een baan. Als de alumni een rapportcijfer zouden moeten geven voor de aansluiting van hun opleiding op hun baan komen ze op een krappe voldoende (een 6 voor cohort 2011-2012 en 6,5 voor cohort 2014-2015). De opleidingsdirecteuren zien deze lage score in de context van hardnekkige ontevredenheid over de aansluiting van de opleiding op de arbeidsmarkt die ook bij andere onderzoeken en bij andere faculteiten in Nederland aan het licht komt. Zoals vermeld onder standaard 2 experimenteren de afdeling Psychologie, de Faculteit Maatschappij- en Gedragwetenschappen en de UvA op allerlei manieren om deze tevredenheid bij alumni te verbeteren. Om de band met alumni te onderhouden heeft de afdeling een LinkedIn-groep opgezet voor zowel de alumni van Psychologie als Gezondheidszorgpsychologie. Mede naar aanleiding van een onderzoek naar de wensen van alumni is een pilot gestart met een aparte LinkedIn-pagina voor de mastertracks Coaching & Vitaliteit in Organisaties, Consultancy & Organisatieontwikkeling en Human Resource & Career Management. Alumni hebben tegenover het panel verklaard dat zij terugkijken op een inhoudelijk goede opleiding, met veel aandacht voor de laatste stand van de wetenschap en voor ethische kwesties. Anderen denken nog vaak terug aan de 'goede basisset' aan vaardigheden die ze hebben meegekregen. Weer anderen zeggen vooral profijt te hebben van de lessen van docenten die ook in de praktijk werkzaam waren en geven aan dat ze in de praktijk 'niets' hebben aan hun wetenschappelijke opleiding. Deze alumni vinden dat wat ze aan de universiteit hebben geleerd ver afstaat van de praktijk: 'Ze doen wel hun best om je voor te bereiden op de arbeidsmarkt. Maar het is zo breed wat je [met psychologie] kunt doen, dat er toch een gat is.'

Deze oordelen, zowel van het eigen UvA-onderzoek als van de alumni die het panel heeft gesproken, betreffen echter een inmiddels achterhaalde situatie, namelijk die van vóór de herziening van de mastertracks. De Graduate School verwacht op grond van onderzoek door het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt dat het arbeidsmarktperspectief voor psychologen zich gunstig zal ontwikkelen, en dat er zelfs een groot tekort aan psychologen zal ontstaan. Met de internationalisering van de opleidingen hoopt de Graduate School een nog grotere arbeidsmarkt voor haar alumni te kunnen openen. Het panel waagt zich niet aan voorspellingen, maar verwacht in elk geval dat als gevolg van de invoering van de nieuwe mastertracks de UvA-alumni nog beter hun weg zullen weten te vinden naar de arbeidsmarkt.

Masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie

Evenals voor de masteropleiding Psychologie heeft het panel een steekproef van de masterthesen bestudeerd, waarmee de studenten aantonen dat ze voldoen aan de einkwalificaties. Het panel vindt het niveau van de theses passend voor het beoogde niveau van de masteropleiding.

Uit het onderzoek van de UvA naar de arbeidsmarktprestaties van psychologiemasters blijkt dat alumni van de masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie er gemiddeld vier maanden over doen om een baan te vinden. Dat is één maand langer dan de alumni van de masteropleiding Psychologie. De Graduate School verwacht dat het voor psychologen die in het klinische veld willen werken mede door gebrek aan plaatsen in de vervolgoopleidingen ook in de toekomst langer dan anderhalf jaar zal duren voordat ze een baan hebben gevonden die aansluit bij hun opleiding. Daar staat tegenover, zo blijkt uit onderzoek dat de Faculteit Maatschappij- en Gedragwetenschappen van de UvA heeft laten uitvoeren door SEO, dat als afgestudeerde klinisch psychologen eenmaal een baan hebben gevonden, deze nauwer aansluit bij hun opleiding dan voor andere psychologen geldt.

In de Nationale Alumni Enquête geven alumni van de masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie aan de UvA hun opleiding gemiddeld een 7,2. 78 procent is tevreden of zeer tevreden met de opleiding. Met name is men tevreden over de aangeleerde academische vaardigheden (95 procent). Meer dan de helft van de respondenten vindt de opleiding te theoretisch. De stafleden van de Graduate School zeggen dat dit laatste oordeel hun 'hoofdbrekens geeft', aangezien de masteropleiding nu juist specifiek op de praktijk is gericht en voor 70 procent bestaat uit een directe voorbereiding daarop, met goed geëvalueerde vakken als 'Interventies' en 'Diagnostiek', en een klinische praktijkstage van 30 EC. Meer ruimte is er niet in een eenjarige master. De Graduate School ziet nog mogelijkheden in betere voorlichting.

Overwegingen

Bacheloropleiding

Het panel stelt vast dat de specialisaties in de bacheloropleiding Psychologie aan de UvA over het algemeen een goede basis bieden voor de masteropleiding waar zij toegang toe verschaffen. De vroege specialisatie laat weinig ruimte voor een brede oriëntatie in de psychologie of daarbuiten. Maar studenten die al weten wat ze willen, kunnen wel op een zo vroeg mogelijk moment beginnen met hun specialisatie. Het panel wil zich niet uitspreken voor of tegen vroege specialisatie als zodanig, maar vindt het wel waardevol dat studenten Psychologie in Nederland deze keuze kunnen maken. Het panel heeft verder geconstateerd dat waar de psychologie toch al een zeer breed vakgebied is en waar aan de UvA-studenten zich ook nog eens extra vroeg opsplitsen naar deelgebieden, zij toch verbonden blijven doordat zij één wetenschappelijke methode met elkaar delen. De sterke methodologische en statistische traditie van de UvA behoedt de opleiding voor versnippering.

Het panel is enigszins bezorgd over incorrect taalgebruik en de dunne redeneerlijnen in sommige bachelortheses. Het is zich ervan bewust dat de wortel van het gebrekkige taalgebruik in het primair en secundair onderwijs gezocht moet worden. Anderzijds is de eindkwalificatie 'schriftelijk communiceren met correcte zinsbouw en spelling' juist gekozen. Wanneer psychologen in een professionele setting hun ideeën – hoe voortreffelijk ook – vol taal- en spelfouten op papier zetten, zal dit zeker ten koste gaan van hun geloofwaardigheid. Dit geldt ook voor de eindkwalificatie 'wetenschappelijk schrijven', die meer behelst dat voldoen aan formele vereisten. Adequaat geschoolde scientist-practitioners zijn in staat om een goed betoog met heldere argumenten op te bouwen. In de bacheloropleiding moet de basis voor deze vaardigheden worden gelegd. Het panel beveelt het College dan ook aan om óók voor profane zaken als correcte zinsbouw en spelling de verantwoordelijkheid op zich te nemen, en studenten hier vanaf het begin strenger op te begeleiden en beoordelen. Het beveelt het College tevens aan om de leerlijn wetenschappelijk schrijven zo op te vatten dat hieronder ook valt: het opbouwen van een samenhangend en overtuigend betoog. Deze aanbevelingen gelden ook, en misschien zelfs meer nog, als de afdeling straks op tweetaligheid is overgeschakeld. Een deel van de studenten zal dan in het Engels communiceren; ook dat moet correct zijn.

Ondanks de zorgen over taalgebruik in sommige bachelortheses laten de theses zien dat de bacheloropleiding Psychologie over het algemeen zeker haar beoogde leerresultaten weet te realiseren.

Masteropleidingen Psychologie

Het panel waardeert dat de Graduate School eigen onderzoek doet naar de arbeidsmarktervaringen en de tevredenheid van alumni. Dit onderzoek wijst uit dat de alumni gemiddeld redelijk snel aan een baan op niveau komen, en dat hierin een stijgende lijn zit. Belangrijk daarbij is te beseffen dat de masteropleiding inmiddels beter op de arbeidsmarkt is afgestemd dan ten tijde van het afstuderen van de onderzochte cohorten het geval was. Het panel verwacht dat met de invoering van de nieuwe mastertracks de prestaties van alumni op de arbeidsmarkt verder zullen verbeteren en dat nieuwe alumni ook tevredener zullen zijn over de aansluiting van de opleiding op de arbeidsmarkt dan de alumni die in eerdere jaren zijn afgestudeerd.

Het panel vindt het een goed initiatief dat de afdeling haar alumni per masterspecialisatie in LinkedIn-groepen heeft verenigd. Het beveelt de Graduate School aan deze LinkedIn-groepen ook voor studenten van de bewuste masterspecialisatie open te stellen; dit kan de kloof tot de arbeidsmarkt helpen verkleinen en bijdragen aan een oplossing voor de chronische problemen met het vinden van stages.

Het panel stelt vast dat masteropleiding Psychologie de beoogde eindtermen weet te realiseren. De theses laten dit zien.

Masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie

Ook voor de masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie wil het panel de Graduate School aanmoedigen om de arbeidsmarktprestaties en tevredenheid van alumni te blijven monitoren en hier responsief op te reageren. Ook voor deze masteropleiding zou het goed zijn als de LinkedIn-groepen voor alumni ook worden opengesteld voor studenten.

Het panel stelt vast dat masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie de beoogde eindtermen weet te realiseren. De theses laten dit zien.

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoende'.

Masteropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoende'.

Masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoende'.

ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel heeft de bacheloropleiding psychologie op standaarden 1, 2 en 3 beoordeeld als goed, en op standaard 4 als voldoende. Daarmee is het eindoordeel voldoende.

Het panel heeft de masteropleiding psychologie op standaard 1 beoordeeld als goed, en op standaard 2, 3 en 4 als voldoende. Daarmee is het eindoordeel voldoende.

Het panel heeft de masteropleiding gezondheidszorgpsychologie op standaard 1 beoordeeld als goed, en op standaard 2, 3 en 4 als voldoende. Daarmee is het eindoordeel voldoende.

Conclusie

Het panel beoordeelt de *bacheloropleiding Psychologie* als 'voldoende'.

Het panel beoordeelt de *masteropleiding Psychologie* als 'voldoende'.

Het panel beoordeelt de *masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie* als 'voldoende'.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

1. Inleiding

Voorafgaand aan de visitatie van de psychologieopleidingen in Nederland heeft de Kamer Psychologie, het disciplineoverlegorgaan van de VSNU, de criteria vastgelegd waaraan naar haar oordeel de academische bachelor- en masteropleiding moeten voldoen. Zij heeft daarbij aansluiting gezocht bij de uitgangspunten van de eerdere visitatiecommissies, die respectievelijk in 1988, 1994, 2000, 2006 en 2012 de opleidingen hebben beoordeeld. De criteria sluiten tevens aan op het NIP-rapport 'De kwaliteit van de psychologiebeoefening' (NIP, 1995). Daarnaast hebben we ons bij het opstellen van de criteria rekenschap gegeven van de EuroPsy criteria (EFPA, 2015). Hierbij dient aangetekend te worden dat deze laatste uitgaan van een driejarige bachelor- en een tweejarige masteropleiding. In Nederland is gepoogd in navolging van andere Europese landen ook accreditatie te verkrijgen voor het verzorgen van een tweejarige masteropleiding voor (deelgebieden van de) psychologie. Diverse aanvragen werden weliswaar goed beoordeeld door de NVAO maar niet doelmatig bevonden door het ministerie van Onderwijs. Het ministerie beriep zich o.a. op het argument dat de vierjarige opleidingen als van voldoende niveau zijn beoordeeld en meent daarnaast dat er geen bezwaar is tegen het opnemen van specialistische studieonderdelen in de bachelorfase.

Bij de bacheloropleiding psychologie gaat het om een disciplinegeoriënteerde bachelor waarbij in de meeste gevallen sprake zal zijn van doorstroom naar een masteropleiding in een subdiscipline van de psychologie (zie de nota 'Naar een open hoger onderwijs' van het ministerie van Onderwijs, november 2000). Voor de zelfstandige beroepsuitoefening als psycholoog zal de driejarige bacheloropleiding in de psychologie geen civiel effect hebben, omdat het competentieniveau na drie jaar hiervoor te beperkt is. De nadruk in de bacheloropleiding psychologie ligt op disciplinaire academische vorming en globale kennisverwerving. De bacheloropleiding psychologie biedt daarmee een uitstekende basis om door te kunnen stromen naar een masteropleiding psychologie of naar een andere (aanpalende) masteropleiding. In nauwe aansluiting op de bacheloropleiding psychologie is de 1-jarige masteropleiding psychologie een noodzakelijke voorwaarde voor de zelfstandige beroepsuitoefening als psycholoog. Daarentegen zijn de tweejarige researchmasteropleidingen psychologie of multidisciplinaire researchmasteropleidingen, b.v. in cognitieve neurowetenschap, een noodzakelijke voorwaarde tot een verdere loopbaan in wetenschappelijk onderzoek.

In de bachelor-masterstructuur gaat het om twee afzonderlijke, eigenstandige opleidingen met ieder een eigen set doelstellingen en eindtermen. Daarbij wordt enerzijds verwacht dat de bachelor een behoorlijke keuzevrijheid kent (bijvoorbeeld in de vorm van een minor) en dat na afronding van de bachelor opnieuw kan worden nagedacht over de keuze van een master, eventueel in een andere richting of aan een andere universiteit. Anderzijds blijkt uit de argumentatie van het ministerie ten aanzien van de (on)doelmatigheid van een tweejarige masteropleiding psychologie, dat de bachelor- en masteropleiding juist in hun samenhang moeten worden gezien. De gewenste specialisatie en de voorbereiding op postacademisch onderwijs vindt immers plaats in bachelor- én masteropleiding tezamen. Daarmee verschaftte het ministerie de psychologieopleidingen een paradoxale opdracht, die heeft geresulteerd in een behoorlijke diversiteit tussen de Nederlandse psychologieopleidingen, waarbij vooral de omvang van de specialisatiefase en de omvang van de vrije keuzeruimte tussen opleidingen in de bachelorfase verschilt. Dit zal er toe leiden dat wanneer bachelorprogramma's met andere bachelorprogramma's worden vergeleken er aanzienlijke inhoudelijke verschillen worden gevonden. Dit geldt ook bij een onderlinge vergelijking van masterprogramma's. Wanneer echter de bachelor- en masteropleiding als één geheel worden bekeken, zijn de Nederlandse opleidingen onderling goed vergelijkbaar. Ook is duidelijk dat er inhoudelijk weliswaar verschillen bestaan, maar dat over het te bereiken eindniveau grote eensgezindheid heerst. Verschillen in profilering zullen zowel tussen opleidingen als binnen opleidingen (bijvoorbeeld tussen verschillende masterspecialisaties) altijd aanwezig zijn. Van belang is daarom vooral ook het academisch niveau van de eindtermen van de verschillende bachelor- en masteropleidingen.

In verband hiermee heeft de Kamer Psychologie zich op het standpunt gesteld dat bij het formuleren van de criteria de bachelor- en masteropleiding een organisch op elkaar aansluitend geheel vormen.

Daarbij respecteert en accepteert zij verschillen die er in de afgelopen periode tussen de verschillende opleidingen psychologie zijn ontstaan ten aanzien van de omvang van de specialisatiefase en de omvang van de vrije keuzeruimte in de bachelorfase. Wel is de Kamer Psychologie van mening dat de bacheloropleiding psychologie - mede gezien de internationale eisen - overwegend uit psychologievakken en steunvakken moet bestaan.

2. Doelstelling en aard van de academische psychologieopleiding

Het uitgangspunt bij het opstellen van de criteria is dat de psychologie een zelfstandige opleiding is met eigen doelstellingen. Die doelstellingen zijn enerzijds ontleend aan het specifiek eigen disciplinaire karakter van de psychologie als wetenschap en anderzijds aan het veld van toepassingen waarop de opleiding studenten voorbereidt. Mede bepalend voor de identiteit van de psychologieopleiding is de internationale herkenbaarheid en erkenning ervan. In Europees kader is de studentmobiliteit in de periode 2010-2016 aanzienlijk toegenomen en diverse psychologieopleidingen bieden tevens bachelorprogramma's in het Engels aan.

In algemene zin richt de psychologie zich op de wetenschappelijke bestudering van gedrag en beleving van mensen (of dieren) in hun verhouding tot zichzelf en tot hun fysieke en sociale omgeving in een complexe, multiculturele samenleving. De psychologie is een biopsychosociale wetenschap. Observatie en analyse van intrapersoonlijke en interpersoonlijke processen dienen in samenhang te geschieden met enerzijds kennis over de biologische fundering van het gedrag en anderzijds over de fysieke en maatschappelijke context waarbinnen deze plaatsvinden. Dit geldt voor alle subdisciplines van de psychologie.

De aard van de psychologie brengt mee dat in deze discipline uiteenlopende analysemodellen worden gehanteerd voor de beschrijving en verklaring van bijvoorbeeld processen van neurofysiologische, intrapsychische, interindividuele, institutionele, technologische of culturele aard. Een belangrijke taak van de psychologie is dan ook verbanden te leggen tussen de verschillende verklaringsmodellen.

Er worden diverse methoden toegepast in de verschillende gebieden van de psychologie zoals de experimentele en de quasi-experimentele methode alsmede klinische observatie, neuro-imaging, fysiologische metingen en surveys en combinaties hiervan. Kennis van verschillende veelgebruikte methoden wordt van groot belang geacht voor de academisch geschoolde psycholoog.

De psychologieopleiding bereidt de studenten voor op de psychologische onderzoeks- en beroepspraktijk. Een specifiek kenmerk hiervan is dat psychologen, net zoals medici, beslissingen nemen die het (geestelijk) welzijn en functioneren van individuele personen in belangrijke mate kunnen bepalen. Kennis over de ethiek van onderzoek en professioneel handelen is daarom onontbeerlijk. Kennis en ervaring met ICT-middelen zoals ingezet bij zorg via internet (e-Health) is ook van groot belang.

3. Gevolgen voor de inhoud van de opleiding

Voorgaande uitgangspunten leiden ertoe dat de psychologieopleiding, naar het oordeel van de Kamer Psychologie, inhoudelijk tenminste de volgende componenten dient te omvatten. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de genoemde componenten niet per se als afzonderlijke cursus in het curriculum moeten zijn terug te vinden. De componenten kunnen ook als onderdeel van (meerdere) andere studieonderdelen in het curriculum worden aangeboden.

In de Bachelorfase:

- a. inleidingen in de belangrijkste deelgebieden van de psychologie, met name de biologische psychologie, de cognitieve psychologie, de ontwikkelingspsychologie, de sociale psychologie, psychodiagnostiek en psychopathologie.
- b. de steungebieden: geschiedenis van de psychologie, wetenschapsfilosofie, ethiek, methodenleer en data-analyse en statistiek;
- c. onderwijs en oefening in de methoden van de psychologische wetenschap en het psychologische onderzoek (doorlopen van de empirische cyclus) en van de beroepspraktijk; de mogelijkheid om

(indien relevant en gewenst) een stevige basis te leggen om in de masterfase te kunnen voldoen aan de eisen voor de Basisaantekening Psychodiagnostiek van het NIP en de toegangskwalificatie tot de postacademische opleiding tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut, klinisch neuropsycholoog of schoolpsycholoog;

d. naast globale kennis van de belangrijkste fundamentele deelgebieden ook globale kennis van de belangrijkste toepassingsgebieden die in de betreffende opleiding worden aangeboden;

e. een bachelorthese, hetzij een verslag van een literatuuronderzoek, hetzij een verslag van een (klein) empirisch onderzoek.

In de Masterfase:

a. inhoudelijke, specialistische kennis, afhankelijk van de masterspecialisatie;

b. gesuperviseerde praktijk- en/of onderzoeksstage;

c. (indien relevant en gewenst, mede afhankelijk van de masterspecialisatie) verdere oefening in vaardigheden voor de beroepspraktijk, zodanig dat daarmee voldaan wordt aan de eisen voor de Basisaantekening Psychodiagnostiek van het NIP en de toegangskwalificatie tot de postacademische opleiding tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut, klinisch neuropsycholoog of schoolpsycholoog;

d. een masterthese: opzet, uitvoering en rapportage van een empirisch en/of analytisch onderzoek waarbij sprake is van een mate van zelfstandigheid.

4. Bestuurlijke en organisatorische randvoorwaarden

De Kamer Psychologie neemt als uitgangspunt dat het eigen karakter van de psychologieopleiding een zodanige bestuurlijke en organisatorische inbedding vereist dat de beslissingsbevoegdheid over het programma bij psychologen berust, met inbegrip van de examencommissie. Ten slotte acht de Kamer geregeld landelijk overleg over kwalificaties voor beroepsuitoefening en beroepsethiek tussen de psychologieopleidingen en met de beroepsvereniging van groot belang.

BIJLAGE 2: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES

Consistent met de eindtermen voor undergraduates geformuleerd door de American Psychological Association (bijlage E) zijn onze eindtermen opgedeeld in eindtermen op het gebied van kennis en eindtermen op het gebied van vaardigheden. De eindtermen op het gebied van vaardigheden zijn voor alle afgestudeerden grotendeels gelijk; de eindtermen op het gebied van kennis verschillen per richting.

Kenniseindtermen

Kenniseindtermen Bachelor

De kennisdoelen voor bachelor staan hieronder per specialisatie beschreven.

Arbeids- en Organisationspsychologie

Kennis van organisatiestructuur, organisatiecultuur, organisatieverandering, groepsprocessen op het werk, leiderschap in organisaties, motivatie en arbeidsgedrag op het werk, personeelswerving, personeelsselectie, werkprestatie, werkmotivatie, stress en gezondheid in arbeidssituaties, leiderschap, onderzoeksmethoden in de A&O-psychologie.

Brein en Cognitie (inclusief de Klinische neuropsychologie)

Kennis van de werking van het brein en de relatie tussen structuren in het brein en specifieke cognitieve functies; in het bijzonder perceptie, aandacht, bewustzijn, executieve functies en cognitieve controle, leren en geheugen, taal, en emotie, stoornissen en individuele verschillen in deze cognitieve functies, experimenteel onderzoek en de meest gebruikte analysemethoden. Kennis van stoornissen en individuele verschillen in deze cognitieve functies, psychopathologie, neuropsychologische diagnostiek, de meest gebruikte psychologische interventiemethoden en de onderzoeksbevindingen en kennis op het gebied van klinische gespreksvaardigheden.

Klinische Psychologie

Kennis van individuele verschillen, abnormale psychologie [in het bijzonder: angst- en stemmingsstoornissen, persoonlijkheidsstoornissen, cognitieve functiestoornissen en psychosen, dwang en verslaving], theorieën van psychopathologie [vanuit een biologisch, cognitief, gedragsmatig, en interpersoonlijk perspectief], psychodiagnostiek, psychologische interventies, kennis op het gebied van klinische gespreksvaardigheden, onderzoeksmethoden binnen de klinische psychologie.

Psychologische methodenleer

Kennis van wetenschapsfilosofie, causaliteit en generaliseerbaarheid, meettheorie, Bayesiaanse interferentie, onderzoeksmethodologie correlationale and experimentele designs, interne en externe validiteit, klassieke test theorie, betrouwbaarheid, beschrijvende statistiek, kansrekening, toetsing, statistische technieken (uni- en multivariate, discrete en continue data), (general) latente variabelen modellen (factor analysis, item response theory, latent class analysis), calculus, programmeren in R.

Klinische ontwikkelingspsychologie

Kennis van algemene theorieën op het gebied van de ontwikkelingspsychologie, ontwikkeling van het brein, motorische ontwikkeling, gedragsgenetica, perceptie, taal, cognitieve ontwikkeling & Informatie verwerking, executieve functies & zelfregulatie, emotionele ontwikkeling, sociale ontwikkeling, morele ontwikkeling, schoolpsychologie, ontwikkelingspsychopathologie, Leerproblemen, psychodiagnostiek, psychologische interventies, kennis van klinische gespreksvaardigheden, methoden en technieken in ontwikkelingspsychologisch onderzoek.

Sociale psychologie

Kennis van attitude en attitudeverandering, sociale perceptie en attributie, sociale cognitie, sociale beïnvloeding (oa. conformiteit), groepsprocessen en intergroepsrelaties, persoonlijke en sociale

identiteit, interpersoonlijk gedrag (agressie, coöperatie, affiliatie), emoties, sociale emoties, duale procesmodellen, methoden en statistiek in sociaal psychologisch onderzoek, motivatie.

Kenniseindtermen Master

Per mastertrack zijn in beperkte mate kennisdoelen gespecificeerd. De keuze voor een vroege specialisatie in het derde bachelorjaar maakt dat de studenten inhoudelijk al goed zijn voorbereid op de masters. In de masters bekwamen zij zich vooral verder in professionele vaardigheden en de wetenschappelijke vaardigheden die hen in staat stellen zelf actuele kennis op het door hun gekozen gebied te vergaren en op waarde te schatten. Een overzicht van deze beperkte kennisdoelen per track is hieronder weergegeven.

Consultancy en Organisatieontwikkeling

Kennis van organisatieverandering, conflict en coöperatie, leiderschap, organisatiecultuur en organisatieontwikkeling.

Coaching en Vitaliteit in Organisaties

Kennis van coaching, mentoring, werkplezier en vitaliteit, werkdruk en werkstress, burn-out, personeelsontwikkeling en prestatieverbetering.

Human Resource & Career Management

Kennis van werving en selectie, psychologisch assessment, binding van personeel, beoordeling en beloning, loopbaanontwikkeling en loopbaanplanning.

Brain and Cognition in Society

Kennis van Python en JavaScript, bewustzijn, perceptie, aandacht, cognitieve plasticiteit, geheugen, emotie, multisensorische integratie.

Development and Health Psychology

Kennis van de processen gerelateerd aan ongezond gedrag zoals overeten, risicovol seksueel gedrag, verslaving en stress.

Behavioural Data Science

Kennis van de gangbare technieken voor het beheersen van en rapporteren over grote data sets, psychometrische modellen, Cleveland-McGill hiërarchie, Tufte's design principes, and Gestalt laws.

Cultural Psychology

Kennis van culturele diversiteit in psychologisch functioneren centraal, inclusief de implicaties ervan voor de domeinen gezondheid, werk, onderwijs, samenleving en migratie.

Sociale Beïnvloeding

Kennis van emotionele beïnvloeding, consumentengedrag.

Sport- en Prestatiepsychologie

Kennis van factoren die de prestatie kunnen beïnvloeden zoals zelfvertrouwen, concentratie, prestatiedruk, motivatie en faalangst, groepsprocessen, teamprestaties, leiderschap, coaching en de rol van media en publiek.

Training & Development

Kennis van groepsdynamica, sociale angst, leiderschap en weerstand.

Klinische Psychologie

Kennis van theorieën en bevindingen op het gebied van de klinische, specialistische kennis op het gebied van psychodiagnostiek, psychometrie en beslistkunde, basiskennis op het gebied van de indicatiestelling, behandelingsmodellen en strategieën, kennis van juridische en ethische aspecten van hulpverlening en kennis van de organisatie van de gezondheidszorg.

Klinische Neuropsychologie

Kennis van neuropsychologische diagnostiek en de mogelijkheden voor revalidatie en therapie bij veranderingen op cognitief, emotioneel en gedragsmatig vlak.

Klinische Ontwikkelingspsychologie

Kennis van ontwikkelingspsychologie en ontwikkelingspsychopathologie, diagnostiek op het gebied van kind en jeugd, interventies en indicatiestelling op het gebied van kind en jeugd, het werkveld (School & Jeugdzorg).

Track Klinische Forensische Psychologie

Kennis van de diagnostiek van relevante klinisch psychologische stoornissen (bijvoorbeeld psychopathie, borderline, verslaving, psychose) en de mogelijkheden en beperkingen daarvan, liegen en veinzen, instrumenten om het risico van recidive te voorspellen, Risk Need Responsivity Model.

Eindtermen op het gebied van vaardigheden

In een wetenschappelijke psychologie opleiding is het belangrijk dat studenten leren om kritisch en zelfstandig te denken over wetenschappelijke theorieën, methoden en empirische resultaten.

Gebaseerd op het rapport van Facione (1990) heeft de commissie de volgende zes vaardigheden onderscheiden:

1. Parafaseren van wetenschappelijke teksten¹;
2. Analyse van wetenschappelijke teksten;
3. Evaluatie van wetenschappelijke teksten;
4. Zelfstandig produceren van wetenschappelijke redeneringen (zelfstandig denken);
5. Schriftelijke en mondelinge communicatie en basale gesprekstechnieken hanteren;
6. Zelfreflectie.

Hieronder en op de volgende pagina is uitgewerkt wat het bereikte niveau op de vaardigheidsdoelen inhoudt, gespecificeerd naar bachelor- en masterniveau en er wordt een specificering van de term gegeven

Vaardigheid	Na afronding van de bachelor kan een alumnus	Na afronding van de master kan een alumnus	Specificering term
Parafaseren en analyseren van	Teksten uit wetenschappelijke tekstboeken; wetenschappelijke artikelen; eenvoudige casussen uit het werkveld	Teksten uit wetenschappelijke handboeken; wetenschappelijke artikelen; casussen en rapporten uit het werkveld	Het afbakenen van het onderwerp Het in eigen woorden kunnen weergeven van (a) de belangrijkste begrippen en theorieën en (b) de inhoud van de belangrijkste studies op het betreffende terrein Het onderkennen van meerdere gezichtspunten Het onderkennen van wat wel en niet bekend is De relatie aangeven tussen ideeën (welke rol speelt een idee, hoe hangen ideeën samen, wat zijn hun overeenkomsten en verschillen) Het herkennen van gehanteerde redeneringen (de argumenten en conclusies)

¹ Onder wetenschappelijke teksten worden ook teksten bedoeld in het werkveld zoals de scientist practitioner ze tegenkomt, bijvoorbeeld psychodiagnostische verslagen

Evalueren van	Eigen verslagen en psychologische rapportages	Teksten uit wetenschappelijke handboeken; wetenschappelijke artikelen;	Het op waarde schatten van conclusies (aangeven of redeneringen kloppen, of conclusies belangrijk zijn en of er alternatieve redeneringen mogelijk zijn)
Zelfstandig denken	Onder supervisie een wetenschappelijk relevante onderzoeksvraag afleiden uit bestaande literatuur en een wetenschappelijk verantwoord antwoord zoeken op basis van wetenschappelijke literatuur; onder supervisie en in groepsverband een antwoord op een onderzoeksvraag zoeken op basis van empirische gegevens; onder supervisie de diagnostische cyclus toepassen op een eenvoudige casus	Zelfstandig eerder gedaan onderzoek over een bepaalde onderzoeksvraag in kaart brengen; zelfstandig maar onder supervisie een wetenschappelijk relevante onderzoeksvraag of een toepassing afleiden uit bestaande literatuur, een passend empirisch onderzoek opzetten, uitvoeren en analyseren en het antwoord evalueren; opgedane kennis en vaardigheden toepassen op een casus uit het werkveld	Een vraagstelling verantwoorden Argumenten verzamelen uit literatuur Argumenten verzamelen uit empirische onderzoek Argumenten verzamelen uit een toepassing De gehanteerde methode verantwoorden Argumenten structureren en evalueren Conclusies trekken Evalueren van de conclusies en alternatieven bedenken
Communiceren	Tentamenvragen beantwoorden; communicatie in de vorm van een wetenschappelijk artikel; mondelinge presentaties geven; basale gesprekstechnieken hanteren	Communiceren door MC vragen of essayvragen te beantwoorden; mondelinge presentaties geven; in de vormgeving van een wetenschappelijk artikel rapporteren; gesprekstechnieken gevraagd door het beroepenveld kunnen inzetten	Wetenschappelijke schrijfstijl, correcte zinsbouw bij schriftelijke communicatie Toepassing APA regels, spelling bij schriftelijke communicatie Correcte inhoud bij mondelinge rapportage Correct mediagebruik bij mondelinge rapportage Correcte vorm bij mondelinge rapportage Overleg Basale gesprekstechnieken
Zelfreflectie	Eigen rol in studiesucces en in de toepassing van de geleerde vaardigheden evalueren	Reflecteren op eigen rol in studiesucces en in de toepassing van de geleerde vaardigheden; de NIP code toepassen in wetenschappelijk gedrag	Parafaseren, analyseren, evalueren en aanpassen van eigen gedrag, ook op basis van feedback van anderen

Tabel 1: Bereikte niveau op de vaardigheidsdoelen, gespecificeerd naar bachelor- en masterniveau

BIJLAGE 3: OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S

Bacheloropleiding Psychologie

<i>Jaar 1: Propedeuse</i>	60 ec
Inleiding in de Psychologie / Cognitieve Psychologie	12
Onderzoeksmethoden en Statistiek	12
Ontwikkelingspsychologie	6
Sociale Psychologie / Arbeids- en Organisationspsychologie	12
Klinische Psychologie / Biologische Psychologie	12
Testtheorie en Praktijk / Propedeusehese	6
Practicumgroepen Wetenschappelijk Denken	0
 <i>Jaar 2</i>	 60 ec
Wetenschappelijk en Statistisch Redeneren incl. Testconstructie (WSR-t)	15
Practicum Onderzoeksrapportage (POR)	12
Psychodiagnostiek	6
Grondslagen van de Psychologie	6
Gesprekspracticum	6
Oriëntatie op het werkveld	3
Keuzevakken	12
 <i>Jaar 3: specialisatiejaar</i>	 60 ec
Verplichte specialisatieonderdelen	30 à 48
Specialisatieonderdelen naar keuze	0 à 21
Bachelorproject	12
Totaal bachelor Psychologie	210

<i>Inhoud honoursprogramma Psychologie, facultatief</i>	30 ec
Honoursvak jaar 1: Reductionisme en Psychologie	9
Verplicht honoursvak jaar 2: Breaking Borders	3
Honoursvak jaar 2: De neuromaatschappij (of onderdeel in overleg)	6
Verplicht honoursvak jaar 3: Breaking Borders	3
Honoursvak jaar 3: Ken Uzelf (of onderdeel in overleg)	6
<i>Totaal bachelor Psychologie</i>	<i>210</i>

Schema's jaar 3 per specialisatie:

Specialisatie Arbeids- & Organisationspsychologie

Onderdeel	ec
Recruitment, selection & workperformance	6
Leadership	6
Motivatie & arbeidsgedrag	9
Arbeid, gezondheid & werkstress	9
Methodology, operationalization, design & analysis (MODA)	6
Keuzevak A&O (1 van 2):	
Working in groups (6)	6
Organisatiestructuur en organisatie-cultuur (6)	
Keuzevak A&O (1 van 2):	
Creativiteit en innovatie in organisaties (6)	6
Diversity in the workplace (6)	
Bachelorproject	12
Totaal	60

Specialisatie Brein & Cognitie

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Perception, attention & action	6
Control & consciousness	3
Experimental design	3
Experimentation	3
Learning & memory	3
Language	3
Individual differences	3
Emoties	3
Introduction to programming	3
Psychophysiological experimentation	3
Neuroscience	6
Keuzevak B&C (1 van 4):	
Music Psychology (6)	
Omgevingspsychologie (6)	6
Psychofarmacologie (6)	
Introduction to mathematical psychology (6)	
Bachelorproject	12
Totaal	60

Specialisatie Arbeids- & Organisationspsychologie

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Basisvaardigheden wiskunde, statistiek en programmeren	6
Grondslagen van de methodologie	6
Algemene latente variabele modellen	12
Bayesian statistics	6
Calculus	3
Keuzevakken PML (totaal 15 ec):	
Meesterwerken (6)	
Literatuurtentamen PML (3/6)	15
Door PML goedgekeurd onderdeel	
Bachelorproject	12
Totaal	60

Specialisatie Klinische Ontwikkelingspsychologie

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Normale ontwikkeling: Cognitieve ontwikkeling	6
Normale ontwikkeling: Social & Emotional Development	6
Klinische ontwikkeling: Perspectief vanuit de jeugdzorg	6
Klinische ontwikkeling: Perspectief vanuit de school	6
Diagnostiek 1: ontwikkelingspsychologie	3
Werkgroepen KLOP	0
Psychologische interventies bij kinderen en jongeren: theorie, onderzoek en praktijk	6
Evidence-based werken in de klinische praktijk	6
Scientist practitioner in de ontwikkelingspsychologie	6
Klinische gespreksvaardigheden: ontwikkelingspsychologie	3
Bachelorproject	12
Totaal	60

Specialisatie Klinische Psychologie

<i>Onderdeel</i>	ec
Werkgroepen Klinische Psychologie	0
Psychopathologie en psychiatrische classificatie	3
Cognitieve functiestoornissen en psychosen	3
Angststoornissen en stemmingsstoornissen	6
Persoonlijkheidsstoornissen	6
Dwang en verslaving	6
Psychologische interventies 1: theorie en praktijk	6
Klinische gespreksvoering	6
Evidence based werken in de klinische praktijk	6
Keuzevak KP (1 uit 5):	
Medische Psychologie	
Posttraumatische Stress-stoornissen	6
Seksuologie	
Persoonlijkheid, Identiteit en Intersubjectiviteit	
Psychofarmacologie	
Bachelorproject	12
Totaal	60

Specialisatie Sociale Psychologie

<i>Onderdeel</i>	ec
Motivation and cognition	6
Interpersoonlijke, intra- en intergroepsprocessen	6
Attitudes en beïnvloeding	6
Algemene emotieleer	6
Werkgroepen Sociale Psychologie horend bij bovenstaande vier onderdelen	0
Sociaalpsychologisch onderzoek	6
Keuzevakken SP (3 uit 8):	
Introduction to Cultural Psychology (6)	
Psychologie van religie en Spiritualiteit (6)	
Politieke Psychologie (6)	
Interviewpracticum (6)	18
Psychologie en Nieuwe Media (6)	
Prejudice and stereotyping (6)	
Sociale Beïnvloeding (6)	
Leiding geven: Effectieve Gespreksvoering (6)	
Bachelorproject	12
Totaal	60

Specialisatie Klinische Neuropsychologie

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Perceptie, aandacht en bewustzijn	6
Actie en controle	3
Inleiding in de KNP	5
Practicum neuropsychologische tests	4
Leren en geheugen	3
Taal	3
Individuele verschillen	3
Emoties	3
Psychologische interventies 1 voor Klinisch Neuropsychologen	6
Diagnostiek 1 voor Klinisch Neuropsychologen	3
Gespreksvaardigheden voor Klinisch Neuropsychologen	3
Psychopathologie voor Klinisch Neuropsychologen	6
Bachelorproject	12
Totaal	60

Masteropleiding Psychologie

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Vakken mastertrack:	
Onderdeel op het gebied van Methoden van Onderzoek en Statistiek (6)	24
Trackspecifieke vakken (18)	
Stage	18
Masterthese	18
Totaal	60

Programma per track:

Track Behavioural Data Science

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Methodological Advice	6
Big Data	3
Data Visualisation	3
Psychometrics	6
Keuzevak (toestemming trackcoördinator vereist)	6
Stage	18
Masterthese	18
Totaal	60

Track Coaching & Vitaliteit in Organisaties (CVO)

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Methodologie: Analyseren, Presenteren en Schrijven (MAPS)	6
Interventies Arbeid & Gezondheid	6
Coaching	6
Keuzevak (1 uit 4):	
1) Career Management	
2) Conflict en Coöperatie	6
3) HRM en Personeelsadvies	
4) Organisatieverandering en Advies	
Stage	18
Masterthese	18
Totaal	60

Track Cultural psychology

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Advanced Cultural Psychology	6
Applying Research Methods	6
Psychology of Intercultural Contact & Acculturation	6
Applied Cultural Psychology	6
Stage	18
Masterthese	18
Totaal	60

Track Brain & Cognition in Society

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Brain and Mind in Business and Society	6
Applied Experimental Skills in Brain and Cognition	6
Real World Case Studies in Brain and Cognition	6
Keuzevak Brain & Cognition in Society (toestemming trackcoördinator vereist)	6
Stage	18
Masterthese	18
Totaal	60

Track Consultancy & Organisatieontwikkeling

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Methodologie: Analyseren, Presenteren en Schrijven (MAPS)	6
Conflict en Coöperatie	6
Organisatieverandering en Advies	6
Keuzevak (1 uit 2):	
1) Beslissen en beoordelen	6
2) Actieonderzoek in organisaties	
Stage	18
Masterthese	18
Totaal	60

Track Development & Health Psychology

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Sex	6
Addiction	6
Obesity	6
Stress	6
Stage	18
Masterthese	18
Totaal	60

Track Human Resource & Career Management

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Methodologie: Analyseren, Presenteren en Schrijven (MAPS)	6
Career Management	6
HRM en Personeelsadvies	6
Keuzevak (1 uit 3):	
1) Interventies Arbeid & Gezondheid	
2) Beslissen en beoordelen	6
3) Actieonderzoek in organisaties	
Stage	18
Masterthese	18
Totaal	60

Track Training & Development

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Trainerspracticum	8
Ontwikkelen van Trainingen	7
Applying Research Methods	6
Literaturopdracht	3
Stage	18
Masterthese	18
Totaal	60

Track Sociale Beïnvloeding

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Reclame en consumentengedrag	6
Emotionele beïnvloeding	6
Applying Research Methods	6
Ontwikkelen en evalueren van interventies	6
Stage	18
Masterthese	18
Totaal	60

Track Sport- & Prestatiepsychologie

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Verdieping in de Sport- en Prestatiepsychologie	6
Onderzoek in de Sport- en Prestatiepsychologie	6
Talent, Expertise en Creativiteit	6
Interventies in de Sport- en Prestatiepsychologie	6
Stage	18
Masterthese	18
Totaal	60

Masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie

Onderdeel	<i>ec</i>
Vakken mastertrack:	
• Diagnostiek (6 ec)	12
• Interventie (6 ec)	
Stage	30
Masterthese	18
Totaal	60

Programma per track:

Track Klinische Psychologie

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Practicum Klinische Psychodiagnostiek	6
Psychologische Interventies 2	6
Stage	30
Masterthese	18
Totaal	60

Track Klinische Ontwikkelingspsychologie

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Diagnostiek 2: Ontwikkelingspsychologie	6
Interventiepracticum 2 kinderen en jeugdigen	6
Stage	30
Masterthese	18
Totaal	60
Nb: Binnen de track Klinische ontwikkelingspsychologie kan men ook het accent leggen op Schoolpsychologie. Dit programma is internationaal geaccrediteerd door de International School Psychology Association (ISPA, www.ispaweb.org).	

Track Klinische Neuropsychologie

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Diagnostiek 2 voor KNP	6
Neuropsychologische revalidatie	6
Stage	30
Masterthese	18
Totaal	60

Track Klinische Forensische Psychologie

<i>Onderdeel</i>	<i>ec</i>
Etiologie en assessment	6
Interventies	6
Stage	30
Masterthese	18
Totaal	60

BIJLAGE 4: BEZOEKPROGRAMMA

Maandag 19 maart 2018

Tijd		Wat
10.00	13.00	Vorbereidend overleg en inzien documenten (incl. lunch)
13.00	13.45	Gesprek met inhoudelijk verantwoordelijken
13.45	14.15	Overleg panel
14.15	15.00	Gesprek met studenten bacheloropleiding psychologie
15.00	15.45	Gesprek met studenten masteropleiding Psychologie
15.45	16.15	Overleg panel + open spreekuur
16.15	17.00	Gesprek met studenten master Gezondheidszorgpsychologie
17.00	17.45	Gesprek met alumni
18.30	21.00	diner (vorbereiden tweede dag)

Dinsdag 20 maart 2018

8.30	9.00	Inzien documenten, voorbereiding gesprekken
9.00	9.40	Gesprek met docenten bacheloropleiding
9.40	10.30	Gesprek met docenten masteropleidingen
10:30	10:45	Gesprek met de programmaleiders
10.45	11.00	Overleg panel
11.00	11.30	Gesprek met de opleidingscommissie
11.30	12.15	Gesprek met examencommissies Ba en Ma
12.15	13.00	Lunch, inzien documenten
13.00	13.30	Vorbereiden eindgesprek met formeel verantwoordelijken
13.30	14.00	Eindgesprek met formeel verantwoordelijken
14.00	16.00	Opstellen voorlopige bevindingen
16.00	16.45	Ontwikkelgesprek
17.00	17.15	Mondelinge rapportage voorlopig oordeel
17:15		Afsluiting met drankje

BIJLAGE 5: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek 10 eindwerken van iedere opleiding bestudeerd. De gegevens van de eindwerken zijn bekend bij QANU en zijn op aanvraag beschikbaar.

Het panel heeft tijdens het bezoek onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels in *hard copy* en deels via de elektronische leeromgeving):

- Beoogde leerresultaten van de opleiding
- Studiegids
- OER voor resp. bachelor- en masteropleidingen
- Overzicht van het docententeam met functie, omvang aanstelling en behaalde onderwijskwalificaties
- Een selectie van stagebeoordelingsformulieren
- Beleidsplan Psychologie 2017-2018
- *De Nieuwe Master*, notitie van Ingmar Visser uit 2015
- De modernisering van de masterthese, notitie van Han van der Maas uit 2017
- *Koppeling van de leerlijnen met de studieonderdelen uit de bachelor*
- *Voortgangsrapportage Commissie Statistiek en Methodenonderwijs in de bachelor Psychologie*
- *Van studiesucces naar talentontwikkeling*, rapport studiesucces 2.0
- Overzicht contacturen per fase van de studie
- Overzichten resultaten cohorten 2015-2016 en 2016-2017
- Curriculumevaluatie bachelor en masteropleidingen Psychologie 2016-2017
- *Voorstel Mastersselectie Psychologie 2018 en verder*
- *Toetsbeleid van de opleidingen Psychologie van de Universiteit van Amsterdam*
- Examenregeling propedeuse Psychologie
- Examenregeling tweede jaar Psychologie
- *De crash course als oplossing voor achterstallige herkansingen*

Verder bekeek het panel de volledige dossiers (cursusoverzicht, evaluatie, opdrachten, papers, antwoordmodellen, beoordelingsformulieren) van de volgende cursussen:

- 'Arbeids- en organisatiepsychologie' (bacheloropleiding, jaar 1)
- 'Animal cognition' (bacheloropleiding, jaar 2)
- 'Cognitie van meertaligen' (bacheloropleiding, jaar 3)
- 'Conflict en coöperatie' (mastertrack Coaching & Vitaliteit in Organisaties)
- 'Big data' (mastertrack Behavioural Data Science)
- 'Sleep and cognition' (mastertrack Brain & Cognition)